

Hluk v letech 1945–1990 (2009)

Jiří Čoupek

Poválečný politický vývoj

Po slavnostních projevech a nesmírné radosti z osvobození 27. dubna 1945 pokračoval následující den všedními starostmi – odstraňováním frontových škod a zajišťováním potřebného zásobování pro domácí obyvatele i pro postupující Rudou armádu. Zejména bylo potřeba alespoň provizorně opravit zničené mosty. Teprve v neděli 29. dubna byl čas na projednání politických záležitostí a volbu prvního národního výboru. Po bouřlivém jednání bylo do něj zvoleno třicet členů v čele s předsedou Tomášem Sovišem z č. p. 866 a jeho zástupcem, učitelem Jaroslavem Hrabovským. Protože však při volbě nebyly dodrženy všechny právní a formální zásady stanovené Košickým vládním programem, byla na 6. května svolána nová schůze. Na tomto zasedání byl vytvořen Místní národní výbor (dále MNV), v němž bylo dvanáct zástupců strany lidové, deset členů Komunistické strany Československa a po čtyřech zástupcích stran národně socialistické a sociálně demokratické. Předsedou MNV byl opět zvolen rolník Tomáš Soviš, který se však funkce brzy vzdal, neboť chtěl odejít do pohraničí. Jeho nástupcem se stal František Hráček z č. p. 783. Už v polovině května však došlo k nové rekonstrukci národního výboru, nyní podle paritního zastoupení čtyř politických stran Národní fronty, jejichž členy doplňovali zástupci Jednotného svazu českých zemědělců a Svazu české mládeže.

Za Československou stranu lidovou (dále ČSL):

Jan Krsička, č. p. 367

Jan Křivák, č. p. 184

František Malůš, č. p. 814

Jan Mitáček, č. p. 124

Matouš Prajza, č. p. 917

František Soška, č. p. 921

František Šimčík, č. p. 8

Obr. 1. První poválečný hlucký starosta Tomáš Soviš.

Za Komunistickou stranu Československa:

Vavřinec Blaha, č. p. 529

Josef Kašpara, č. p. 540

Antonín Křivák, č. p. 493

František Minařík, č. p. 605

Václav Mitáček, č. p. 277

František Říha, č. p. 687

František Straka, č. p. 751

Za Československou stranu sociálně demokratickou (dále ČSD):

František Dufka, č. p. 392

František Hráček, č. p. 783

Antonín Kožík, č. p. 901

František Křápek, č. p. 945

František Lekeš, č. p. 204

František Mitáček, č. p. 80

Jakub Šumbera, č. p. 603

Za Československou stranu národně socialistickou (dále ČSNS):

Antonín Cibulka, č. p. 329

Jan Dufka, č. p. 812

Jan Gál, č. p. 344

Antonín Mitáček, č. p. 164

Martin Popelka, č. p. 613

Jakub Špaňhel, č. p. 848

Jakub Uhlíř, č. p. 299

Za Jednotný svaz československých zemědělců (dále JSČZ):

František Mitáček, č. p. 116

Za Svaz české mládeže (dále SČM):

František Prajza, č. p. 425

Hospodářská situace v obci byla v prvních poválečných měsících značně složitá. Na osmnáct domů bylo natolik poškozeno, že jejich obyvatelé v nich nemohli bydlet, největší škodu utrpěl rolník Jan Hájek z č. p. 91. V obci byl velký nedostatek stavebního materiálu, zejména dříví, ale také například skla. Přidělené množství stačilo jen na zasklení oken přední fronty domů, okna do dvorů zůstala otevřená nebo byla utěsněna slavníky. Zásobování potravinami, textilem a obuví bylo možné jen prostřednictvím lístkového systému, navíc výměnou protektorátních peněz za nové k 1. listopadu 1945 byly do-
savadní úspory obyvatelstva znehodnoceny.

Do srpna také neustále projíždělo Hlukem sovětské vojsko, které bylo třeba zásobovat. Pro armádu během letních měsíců dodali zdejší

rolníci 72 kusů hovězího dobytka, 93 kusů vepřů, 5 500 kusů vajec, 6,5 tuny obilí a 2 tuny sena. Všeobecný nedostatek životních potřeb dal vzniknout černému obchodu a šmelině. Řada lidí proto bezprostředně po osvobození odcházela do pohraničí za lepšími podmínkami, ať již na jižní nebo severní Moravu nebo do severních Čech.¹ Postupně se ale i v Hluku situace zlepšovala, válkou postižení dostali finanční výpomoc, do městečka dorazily dodávky mezinárodní pomoci UNRA atd.

Hlučtí obyvatelé se také pietně postarali o své padlé osvoboditele. Na území Hluku zemřelo 28 sovětských vojáků – v budově měš-

Obr. 2. Pomník padlým rudoarmejcům u kostela sv. Vavřince.

1) Státní okresní archiv Uherské Hradiště (dále SOKA UH), fond Archiv města Hluk, inv. č. 1, Pamětní kniha obce Hluku.

Obr. 3 a, b. Odhalení pomníku padlým v roce 1946.

řanky byl totiž umístěn vojenský lazaret, proto je počet zemřelých tak vysoký.² Většina z nich byla pohřbena v prostoru nově otevřeného hřbitova a jejich hroby označeny dřevěnými pomníky se sovětskými státními znaky. O úpravu hrobů a květinovou výzdobu se dobrovolně postarali místní občané. Jak uvádí místní kronikář, byli na odděleném místě hřbitova pohřbeni i padlí němečtí vojáci, bylo jich 24, zřejmě bez nějakého označení. Z podnětu faráře Ignáce Černíka byla následně nákladem 170 000 korun vydlážděna cesta od silnice ke hřbitovu, která umožňovala snadný přístup na pohřebiště. V sobotu 16. června 1945 se pak u hrobu osvoboditelů konala pietní slavnost, které se zúčastnili zástupci národního výboru a Sokola a školní mládež. Dne 28. února 1946 byli ale mrtví sovětští vojáci podle mezinárodních dohod exhumováni a převezeni na centrální vojenský hřbitov do Hodonína. Jejich nejvyšší oběť proto dnes v obci připomíná pomník od sochaře Josefa Veselého z Nivnice, tvořený kvádrem z umělého kamene a z něj se tyčícím čtyřmetrovým žulovým válcem, zakončeným koulí s pěticípou hvězdou. Pomník s pamětním nápisem,

2) PAULÉ, Otakar: *Osvobození Uherskohradištska*. IV. část. Uherské Hradiště 1987 uvádí dle sovětských zdrojů 28 sovětských vojáků, z toho dva neznámí, obecní kronika z roku 1945 uvádí 24 sovětských a 24 německých vojáků bez udání jmen.

připomínajícím všechny oběti nacismu z let 1939–1945, byl odhalen 14. července 1946.

Zmíněný památník obětem 2. světové války byl umístěn na prostranství při hlavní silnici. V těchto místech stávala až do roku 1945 stará radnice a celé okolí mělo zcela jiný charakter. V blízkosti se nacházely různé objekty panského, později Penkova dvora, o něco výše stará požární zbrojnice, směrem k hornímu konci pak hospodářské budovy fary. To vše mělo v příštích letech zmizet, aby zde vyrostlo zcela nové náměstí. I když tyto změny měly být postupné, k prvnímu poválečnému rozhodnutí došlo už 25. března 1946 a po několika dnech práce bylo místo radnice vybudováno pietní místo jako symbolický základ pozdějších změn a úprav celého městečka.

V dubnu 1947 se začalo v obci s budováním kanalizace, a to nejdříve v Klebetově a na Městečku, kterou prováděla firma ing. Františka Dvořáka z Liberce. Kanalizací byly odstraněny dosavadní příkopy po obou stranách hlavní silnice, kudy v minulosti tekla močůvka a další splašky z jednotlivých domů. Zároveň se vyrovnaly nerovnosti v cestě a tak vznikla široká ulice, procházející celým městečkem. Součástí jejích velké úpravy bylo vydláždění kostkami místní firmou Jana Hanáčka a postavení nových mostů, které zajistila stavební firma Otakara Jaroše z Uherského Hradiště.

Přes zřetelně příznivou poválečnou hospodářskou obnovu státu a zlepšující se sociální podmínky obyvatel se začaly brzy projevovat rozpory v názorech na budoucí vývoj země mezi komunisty a jejich spojenci v socialistických stranách na jedné straně a zastánci tradiční

Obr. 3 c. Ještě v roce 1947 se chodilo po provizorním dřevěném mostě.

Obr. 4 a, b. Sokolský slet v Praze 1948 byl velkou protikomunistickou manifestací. Účastnili se jej rovněž sokolky z Hluku.

parlamentní demokracie na straně druhé. Projevem tohoto vzrůstajícího napětí se staly různé pohledy na sjednocování odborového hnutí, tělovýchovy a dalších organizací, na udělování osvědčení o státní spolehlivosti apod. Okleštění demokracie bylo ovšem již dáno v základech Košického vládního programu a poválečné Národní fronty, která připouštěla existenci jen čtyř politických stran bez skutečné opozice. V Hluku mnohé naznačily pro budoucí vývoj volby do Ústavodárného Národního shromáždění 26. června 1946. Nejvíce hlasů v obci získala ČSL (44 %) pod vedením svého předsedy Františka Šimčíka, na druhém místě se umístila KSČ (24 %), kterou po válce vedl stolař František Mítáček, ČSNS získala 17 %, a to pod vedením Jana Dufky, a ČSD, kterou vedl František Hráček, získala 15 % odevzdaných hlasů. Podle těchto výsledků bylo obnoveno i složení MNV v Hluku, kde v třicetičlenném plénu získala ČSL čtrnáct mandátů, KSČ sedm, ČSNS pět a ČSD 4 mandáty. Předsedou MNV byl zvolen Jan Plaček a desetičlennou radu pak doplňovali dva náměstci a sedm členů rady.

Po únorových událostech roku 1948 v Praze převzala i v Hluku úplnou moc Komunistická strana Československa prostřednictvím místního Akčního výboru Národní fronty, který se ustavil z podnětu místní organizace KSČ a Svazu osvobozených politických vězňů 26. února. Již druhý den bylo rozhodnuto o změnách ve složení národního výboru, které se také urychleně realizovaly. Zápis o této změně zněl: „Rozhodnutím akčního výboru ze dne 27. února 1948 byl s okamžitou platností počínaje 9. hodinou 28. února 1948 odvolán ze své

Obr. 5. Horní část náměstí s hospodou, konec čtyřicátých let 20. století.

funkce předsedy MNV dosavadní předseda Jan Plaček, rolník č. 28. Funkcí byl akčním výborem pověřen František Straka, zedník č. 751. Dosavadní předseda J. Plaček jest povinen okamžitě předati vedení MNV, jakož i veškeré spisy do rukou předsedy akčního výboru. Za akční výbor Kraváček Josef, předseda.“ Spolu s předsedou bylo odvoláno 18 členů národního výboru, tedy nadpoloviční většina, a na jejich místa byli dosazeni lidé, kteří souhlasili s politickou vizí nově ustavené vlády Klementa Gottwalda. Současně byli „vyakčnění“ nepohodlní lidé z dalších hluckých organizací, úřadů a podniků. Zastrasování a přímý nátlak na občany vedly k tomu, že v květnových volbách do Národního shromáždění získala jednotná kandidátka Národní fronty téměř 90% hlasů. Kronikář vyjádřil tehdejší myšlení zápisem: „U nás byl zájem, aby byla umožněna stavba továrny a aby obec dostala půjčky a subvence pro další podnikání. Po volbách se také očekává parcelace zbytkového statku Egonu Penka.“

A k výrazným změnám v celé republice také došlo. Ve vyostřené mezinárodní situaci a v atmosféře příprav na blížký válečný konflikt byl bez ohledu na skutečné možnosti a potřeby země položen důraz na těžký průmysl. Do průmyslu byly přesouvány kvalifikované pracovní síly i tzv. neproduktivní zaměstnanci. Tento postup byl kromě jiného účinným prostředkem k likvidaci středních vrstev společnosti. Ekonomika měla být nadále řízena z jednoho centra a podle jednoho ústředního plánu (pětiletok), při čemž hlavním kritériem se při hospodářském rozhodování staly politické cíle. Zcela zlikvidován

Obr. 6. Měnová reforma se zdaleka neseetkala s pozitivním přijetím.

Obr. 7. Pohled na Hluk z Kaštance, po roce 1959. Ze sbírek Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

měl být soukromý výrobní sektor, a to i v zemědělské výrobě a ve službách. Poslušným nástrojem centrálního řízení se staly odbory, pověřené nyní dohledem nad plněním plánu a zvyšováním pracovní výkonnosti. Již od poloviny roku 1952 byla připravována měnová reforma, kterou komunistické vedení chtělo řešit hroživě narůstající problémy v zásobování. Vyhlášena byla 30. května 1953 s platností od následujícího dne, zároveň byl zrušen lístkový systém prodeje potravin a průmyslového zboží a zavedeny jednotné maloobchodní ceny. Výměně peněz v poměru 1 ku 50 muselo i v Hluku asistovat vojsko, neboť životní náklady vzrostly a lidé především přišli o veškeré své úspory.

Důležitou součástí přechodu k tzv. socialistické ekonomice byla kolektivizace zemědělství. Hlavním motivem kolektivizace však nebylo zlepšení ekonomické situace vesnice, ale likvidace samovýrobců jako politicky obtížně ovladatelné skupiny obyvatelstva a uvolnění pracovních sil do rychle rostoucího těžkého průmyslu. Po neúspěšném pokusu přesvědčit rolníky, aby do družstev vstupovali dobrovolně, proběhlo v letech 1950–1953 první násilné združstevňování. Jeho výsledky byly jednoznačně negativní. Přesto vláda přistoupila v letech 1955–1958 ke druhé vlně kolektivizace, na jejímž konci existovala družstva již ve více než 80 % obcí. Věznění a tvrdé postihy se výrazně nezmenšily ani po úmrtí sovětského vůdce J. V. Stalina v roce 1953, ani po XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu v roce 1956, na němž její první tajemník Nikita Sergejevič Chruščov vystoupil s kritikou kultu osobnosti a odsoudil mnohé aspekty stalinské politiky.

Hospodářský vývoj obce

Poválečná obnova městečka organizovaná samotným národním výborem nemohla dlouhodobě řešit hospodářské a sociální problémy Hluku. Vedle zemědělství, kterým se dosud zabývala většina obyvatel, se jako stěžejní úkol pro budoucí rozvoj začalo jevit zprůmyslnění obce, případně intenzivnější propojení s nedalekým okresním městem Uherským Hradištěm. Kromě pily Františka Bachana, která zaměstná-

Obr. 8. Hřiště ve Šraňkocích, v pozadí nově vystavené budovy Autopalu.

vala kolem 50 pracovníků, a několika drobných živnostenských provozoven, nebyly v Hluku výdělkové možnosti pro stovky občanů, kteří tak museli hledat zaměstnání daleko od domova. Úspěch nezaznamenalo ani vystěhování téměř 70 rodin do pohraničí, z nichž se v krátké době skoro polovina vrátila zpět. Proto už v listopadu 1945 projednala rada MNV návrh na zprůmyslnění městečka, kdy kromě rozšíření dosavadních drobných podniků měla obec pomoci s výstavbou továrny, která by řešila zdejší mnohaleté sociální problémy.

U kolébky snah o zprůmyslnění Hluku stáli především Antonín Pivnický, Jan Krsička Jan Svadbík, Šimon Míšek, Tomáš Sadílek a další, kteří hned po válce začali jednat na ministerstvu průmyslu v Praze a u Obchodní komory v Olomouci. V únoru 1946 získala hlucká delegace příslib vlády na přidělení strojů a zařízení Ašské textilní továrny Schmidt, pokud obec postaví tovární budovy. MNV tento požadavek přijal a po složitých jednáních o půjčkách, pozemcích a dalších problémech byla 30. června 1948 zahájena stavba budov na pozemcích zbytkového statku Egona Penka na Šraňcích. Místní stavitelé František Směšný a Antonín Jiříčka dokonce zpracovali zdarma projekt a řada dalších občanů svépomocí pokračovala v navážení materiálu a v prvních stavebních pracích. Tovární objekt, do kterého MNV investoval 8 milionů korun, tak byl brzy dohotoven. Změněné podmínky po únoru 1948 však způsobily, že Schmidtova továrna nebyla do Hluku přestěhována, i když byli do Aše dokonce vysláni dělníci na zapracování. Vznikl tak nový problém s vyhledáním podniku, který by tovární prostory převzal a zajistil perspektivní výrobu. O budovy postupně projevil zájem textilky z Brna, Krnova a Frýdku, na MNV si podávali dveře i zástupci dalších podniků, jako byla Fatra Napajedla, Svít Gottwaldov a další. Nakonec se národní výbor dohodl s n. p. Autopal v Novém Jičíně, který v lednu 1951 zahájil v Hluku výrobu. Prvním ředitelem místního závodu se stal Vladimír Zmrzlík. Do konce téhož roku podnik zaměstnával téměř 200 pracovníků. Stal se hlavním výrobním závodem v Hluku, zejména když byl v letech 1966–1968 zrekonstruován a zmodernizován nákladem 50 milionů korun. Po této rekonstrukci stoupl počet zaměstnanců na téměř 700, z toho byla asi třetina z okolních obcí a 60 % pracovníků tvořily ženy. Hlucky Autopal se stal v rámci socialistické výroby v Československu monopolním výrobcem vodních a olejových chladičů pro osobní a nákladní automobily, autobusy, traktory a letadla a také chladičů vzduchu pro kompresory. V roce 1978 se v Autopalu postavila tzv. budova M2, do které se nastěhovala zbrusu nová moderní výroba podle licence

Obr. 9. Palácká chata na Babí hoře.

francouzské firmy „SOFUCO“. Byla to výroba chladičů pro Škodu Mladá Boleslav.³ Závod zabezpečoval pro své zaměstnance i sociální požitky. Pod Babí horou vybudoval rekreační středisko, z něhož vznikl v roce 1967 pionýrský tábor. Chatový tábor byl v polovině sedmdesátých let rozšířen a upraven tak, aby do něj mohly přijíždět děti i ze Sovětského svazu, Německé demokratické republiky a Polska. Zdejší závod měl totiž družební styky například s podnikem Karburátor v Leningradě, se slovenskou Nemšovou atd. Po roce 1970 začali v závodě v rámci Rady vzájemné hospodářská pomoci mezi socialistickými státy pracovat dělníci z Vietnamu. Samozřejmostí byl závodní lékař, mikrojesle a další zařízení sociálního typu. Na druhé straně v závodě už v roce 1952 vznikly oddíly Lidových milicí, které zejména po potlačení Pražského jara v letech 1968–1969 měly dbát na udržení pořádku a klidný průběh začínající normalizace.

Velikostí druhým podnikem v Hluku se stal n. p. Sport. Jeho základ tvořila už zmíněná pila, kterou založil na Zamlýní během 2. světové války František Bachan. Jednorámovou pilou se zde řezal materiál pro domácí výrobce hraček, později se podnik rozšířil o výrobu škopků, bedniček na ovoce, dřevěných sudů, ramínek apod. Po znárodnění v roce 1948 nesl název Zadrev, pak Lira, aby pak koncem padesátých let byl začleněn do n. p. Valašské pily. V šedesátých letech byl závod rozšířen nákladem 12 milionů korun, byly pro něj nakoupeny nové stroje a výroba převedena především na sportovní potřeby, zejména lyže, hole, ale také parkety, násady na ruční nástroje atd. V důsled-

3) ZLÍNSKÝ, Antonín: *Hlucké vzpomínání*. Hluk 2009, s. 6.

Obr. 10. Manželé Klofáčovi – poslední soukromí majitelé horního mlýna.

ku těmto výrobních změn byl proto podnik v roce 1966 převeden do n. p. Sport Praha jako jeho závod 08 Hluk. Za svého největšího rozkvětu zaměstnával podnik 250 lidí a přes 40 % jeho výroby bylo exportováno do zahraničí, především do západních zemí, kde získával tehdy cenné valuty pro stát.

Vznik velkých státních podniků po roce 1948 byl doprovázen likvidací soukromých provozoven a živností. Úředním zákazem byla v letech 1949–1952 zlikvidována většina soukromých podnikatelů, kteří byli nuceni se začlenit do různých družstev nebo národních či komunálních podniků. Tak v roce 1950 přešla pod nové výrobní družstvo Svedrup malá továrnička Šimona Šimčíka na výrobu papučí a přezůvek, která vznikla teprve v roce 1947 na Dolních Drahách. V osmdesátých letech 20. století zaměstnávalo družstvo na sedmdesát pracovníků. Do národního podniku Československá automobilová doprava byly od 1. června 1948 začleněny soukromé autobusové linky Josefa Kupce a Jana Bartoně, kteří dosud dopravovali dělníky do Zlína. Znárodněna byla také firma stavitele Antonína Jiříčky a singulární pálenici a sušírnu ovoce převzalo místní Jednotné zemědělské družstvo.

Drobní řemeslníci byli donuceni vstoupit pod tzv. místní hospodářství národního výboru, později přeměněné na komunální podnik Služby městečka Hluku. Podnik s 80 zaměstnanci provozoval v obci

Obr. 11. Kolektivní fotografie „Svedrupáků“.

Obr. 12. Stolaři v hluckém komunále: Soška, Ratajský a Říha.

stolařství, cementářství, kamenosochařství, malířství a natěračství, autodopravu, instalatérské služby a dámské krejčovské dílny. V roce 1962 byla pro místní služby vybudována nová budova na Chmelnici č. p. 1100 nákladem 1,351 tisíc korun. Po zahájení další koncentrace ekonomických subjektů byl v roce 1972 Okresním národním výborem Uherské Hradiště zřízen Okresní komunální podnik se sídlem v Hluku, do kterého byly sloučeny dosavadní podniky komunálních služeb v Hluku, Bílovicích, Buchlovicích, Nivnici, Polešovicích a Strání, od

Obr. 13. Podoba budovy družstva
Obzor v roce 1969.

roku 1974 pak ještě komunální podniky v Uherském Ostrohu a v Bojkovicích. Jako ředitel okresního podniku služeb působil zdejší rodák Stanislav Kašpara. První Dům služeb byl postaven na Chmelnici v roce 1963, dalším objektem byl dolní mlýn, vykoupený od tehdejší majitelky v roce 1970.

Jinou možností začlenění drobných podnikatelů do socialistické výroby bylo založení výrobních družstev. Původní klempířskou dílnu Šimona Míška převzalo například družstvo Kovoděl Moravský Písek, kde bylo ke konci roku 1966 zaměstnáno 38 lidí. V letech 1965–1966 byla provozovna přebudována nákladem 360 000 korun, ale už v roce 1968 ji koupilo družstvo Obzor v Malenovicích a zavedlo zde výrobu lisovaných dílců pro elektrovýzbroj velkých strojů. Hned v následujících letech družstvo zbudovalo tři výrobní haly v trati Šraňky vedle továrny Autopal a tím zdvojnásobilo počet zaměstnanců na 153. V osmdesátých letech 20. století zde bylo zaměstnáno 186 zaměstnanců, z nich 72 % tvořili pracovníci se změněnou pracovní schopností. Vyráběly se zde většinou elektrotechnické výrobky v kooperaci s Teslou Jihlava.

Tři menší závody měla v obci i Lidová tvorba z Uherského Brodu, jeden v domě Josefa Šimčíka, další dva na Horním konci. Zdejší provozovny s 28 zaměstnanci zanikly v roce 1957. Kolem roku 1968 se v Hluku také vyráběly součástky pro osvětlení a sportovní účely pod Drukovem Brno, a to v domě č. p. 698.

Obr. 14. Areál hlucké cihelny a kolektiv jejich pracovníků.

Výroba cihel se zpočátku udržela i v místní cihelně pod komunálním podnikem, a to až do roku 1962, kdy dočasně zastavila svou činnost. Nedostatek stavebního materiálu a rostoucí zájem o stavbu rodinných domků však přivedl roku 1965 Národní výbor v Hluku k rozhodnutí převzít zrušenou cihelnu a obnovit v ní provoz. Podařilo se získat stroje ze zrušených okolních cihelen a po rekonstrukci objektu nákladem téměř 2 miliony korun začal znovu hořet oheň v pecích. V sedmdesátých letech 20. století však vlivem špatného hospodaření došlo k úpadku a nakonec i k definitivnímu zastavení provozu. V ro-

Obr. 15. Část hluckého náměstí po požáru v roce 1954.

Obr. 16. U dolní (dnes Nemravovy) hospody, asi 1959.

ce 1983 byla starobylá hlucká cihelna zbořena včetně její dominanty – vysokého komínu.

Ještě řadu let po skončení druhé světové války přežíval v republice přídělový systém. V roce 1948 byly na lístky skoro všechny potraviny, šaty i obuv. Úplné zrušení přídělového systému v roce 1953 bylo doprovázeno pádem měny, který znehodnotil veškeré úspory obyvatelstva, navíc nedostatek spotřebního zboží doprovázel celou existenci socialistické epochy. K tomu přispívala i skutečnost, že na rozdíl od jiných komunistických zemí byli do socialistických podniků nebo družstev převedeni i drobní obchodníci a celá potravinářská vý-

roba. Od roku 1950 museli vstupovat obchodníci s potravinami, pekaři a cukráři do národního podniku Pramen, hostinští do Sdruženého komunálního podniku Uherské Hradiště, z něhož později byli delimitováni do n. p. Restaurace a jídelny Uherský Brod, řezníci a uzenáři byli začleněni do n. p. Masna, ze soukromých drogistických provozoven se stala Chemodroga, z prodejny školních potřeb n. p. Narpa atd. Zestátněn byl i finanční sektor, který přešel do státní spořitelny. Její pobočka byla otevřena na poštovním úřadě, umístěném ve zbytku dvora při nové škole. Tento objekt však 22. října 1954 vyhořel a poštovní i spořitelní úřad se přestěhovaly do staré školy naproti. V průběhu 1. pětiletky (1949–1953) tak byl v obchodě a ve službách téměř zcela vytlačěn soukromý sektor, který zůstal už jenom v zemědělském podnikání.

V roce 1953 vznikla v Hluku jedna z nejsilnějších spotřebitelských organizací, lidové spotřební družstvo Jednota, které bylo v roce 1960 sloučeno pod okresní organizaci v Uherském Ostrohu. Pod Jednotou například fungovaly malé prodejny obuvi v domě č. p. 145, průmyslového zboží v č. p. 152, cukrárna v domě č. p. 55, oděvy v č. p. 163 a drogerie v č. p. 53 nebo v roce 1962 místní pekárna. Tyto drobné obchody nahradilo pak větší nákupní středisko Jednoty, otevřené 9. května 1978. Národní podnik Pramen pak otevřel novou prodejnu na Dolním konci v č. p. 188 dne 1. prosince 1969 a nákupní středisko vedle fary v roce 1979.

Obr. 17. Cukrárna v domě č. p. 55, asi rok 1967.

Zemědělství

Socialistické formy zemědělství se nejdříve začínaly uplatňovat na bývalých velkostatkách, jež byly většinou zestátněny už v období dvouletky v letech 1947–1948. Také v Hluku byl od 1. října 1948 zestátněn zbytkový statek Egona Penka o výměře 120 ha, vzniklý při 1. pozemkové reformě v roce 1922. Prvním správcem zestátněného statku se stal František Ševčík z Jehňovic u Dubňan. Zatímco socialistický sektor v průmyslu, obchodě i ve službách se poměrně rychle konsolidoval, složitější situace byla v zemědělství. Držba půdy soukromých zemědělců byla roztříštěná, nemohla se zde uplatnit velká mechanizace. V Hluku bylo například před socializací téměř 1 100 zemědělských závodů s téměř 7 000 polních parcel. Z toho 200 závodů mělo vlastní koňský potah, téměř 500 rolníků jen krávy a ostatní neměli žádný vlastní potah k obdělávání. Prvním pomocníkem těchto zemědělců se mělo stát zemědělské strojní družstvo, založené 3. prosince 1947. Družstvo mělo 21 zakládajících členů v čele s předsedou Antonín Mitáčkem z č. p. 165. V roce 1948 čítalo hlucké družstvo už 120 členů a jedním traktorem pomáhalo zájemcům vyvážet hnůj, odvážet řepu do cukrovaru či provádět podzimní orbu.

Realistické proměny v zemědělství se zcela změnily po IX. sjezdu KSČ v dubnu 1949 a výzvě k zakládání Jednotných zemědělských družstev. V Hluku byl přípravný výbor JZD založen už 12. prosince 1950. Přípravný výbor si pronajal obecní pozemek Horní Drahy, dříve pronajímaný jednotlivými zemědělci, a na něm vytvořil první družstevní lán. V obecním dvoře družstvo ustájilo pět krav a několik vepřů. Roku 1953 družstvo sice dosáhlo 107 členů, ale prakticky žádný z nich nebyl výkonným zemědělcem. V tomto počátečním stádiu za předsednictví Františka Minaříka pracovali v družstvu jen zaměstnanci průmyslových závodů po svém zaměstnání nebo brigádníky. Počátky družstva tak stály ve stínu státního statku, který měl k dispozici strojový park státní traktorové stanice ve Starém Městě. Značnou pozornost vzbudil například v roce 1952 první kombajn, který přijel do Hluku sklízet ječmen, setý tehdy propagovaným křížovým setím. Vedle Penkova dvora získal zdejší státní statek i další pozemky v tratích Losky, Zbytky, Nadlúčí, Díly, Strání a na Kobylí hlavě. Brzy došlo také k propojení se statkem v Uherském Hradišti, který měl pozemky v sousedním katastru Kunovic. V roce 1959 měla hlucká farma státního statku už 407 ha zemědělské půdy, stav hovězího dobytka dosáhl

Obr. 18. Sekačka - lopafák.

330 kusů a chov ovcí 250 kusů. Hlavní výrobou bylo pěstování cukrové řepy, kukuřice, obilovin a řepky olejky. V roce 1952 došlo také k pokusu o vysazení a pěstování ořešáků ve velkém, ten však neskončil úspěšně. Na statku pracovalo asi 32 stálých zaměstnanců a 40 až 50 pracovníků sezónních.

Neúspěšné počátky združstevňování venkova přiměly stranické vedení v Československu k zvýšení nátlaku na rolníky, které vedlo až k tragickým provokacím nebo násilnému vystěhovávání rodin největších sedláků. V Hluku, stejně jako v dalších obcích, byly výkonným zemědělcům, kteří odmítli vstoupit do družstva, předepisovány vysoké dodávky, které většina z nich nebyla schopna splnit. Docházelo k nezákonným prohlídkám domů a odvádění dodávek bylo vynucováno nejrůznějšími způsoby, jako bylo odebírání živého a mrtvého inventáře apod. Došlo také k propuštění ze zaměstnání těch pracovníků Autopalů, kteří soukromě obdělávali více než 4 ha půdy a nevstoupili do JZD. Dětem bylo zamezováno další studium nebo byly posílány na práci do dolů, rozeštvávali se sousedé i rodiny proti sobě atd. Mnoha-

Obr. 19 a, b. Žně v hluckém JZD.

Obr. 20 a, b. Scény z práce hluckých družstevníků.

Obr. 21. Hlucké tetičky v rozestavěném kravíně.

hodinové pohovory politických brigád funkcionářů MNV, KSČ a ROH, ale především tvrdá opatření, nakonec přinutily v letech 1958–1959 většinu soukromých zemědělců ke vstupu do družstva nebo předání půdy do státního statku. Posledními soukromými zemědělci zůstali Jan Krpal z č. p. 86, Jan Štefaník č. p. 714, František Mitáček č. p. 750, Antonín Turčín č. p. 223 a Jan Smetka č. p. 750 s celkovou výměrou 54 ha zemědělské půdy.

Vznik většinových družstev koncem padesátých let 20. století položil nakonec základ nejen k zemědělské velkovýrobě se všemi jejími přednostmi i nedostatky, ale také otevřel dveře k novým hospodářským a společenským přeměnám venkova. K udržení JZD zejména v počátečních fázích přispívaly vysoké dotace a další pomoc ze strany veřejných rozpočtů. V roce 1956 byla na bývalém fotbalovém hřišti ve „Šraňkách“ umístěna státní traktorová stanice, stabilně pomáhající při obdělávání družstevních polí. Přibližně v téže době se také začalo s prvními stavbami na Paligru, byla to drůbežárna pro 250 kusů drůbeže. V průběhu roku 1958 pak byl na tomto místě postaven kravín, dva teletníky, vepřín a stáj pro koně a v Býčině další dvě drůbežárny. Mimo to muselo družstvo adaptovat usedlost č. p. 146 pro 40 kusů skotu a usedlost č. p. 16 pro vepřový dobytek. Drůbeže mělo JZD v té době na 1097 kusů, 375 kusů bylo vepřů, 264 hovězího dobytka a 22 koní. V roce 1960 dosáhlo družstvo 680 kusů hovězího a 822 kusů vepřového dobytka, dojivost na jednu krávu činila

Obr. 22. Přehrada na Byčíně.

1 700 litrů. Špatné výsledky byly vykazovány u drůbeže, jejíž stav se postupně snižoval.

V roce 1960 došlo k velké arondaci (scelení) půdy, ale také k novému rozdělení katastru obce mezi zemědělské družstvo a státní statek. Na JZD připadalo v té době 1 335 ha zemědělské půdy, zbytek katastru patřil k farmám v Hluku a v Kunovicích. V rostlinné výrobě se družstvo zpočátku zaměřovalo na obiloviny, cukrovku a brambory, ale pěstovalo i kukuřici, hrách a mák, v roce 1960 mělo i 2 100 kusů ovocných stromů, další sazenice byly vysázeny v Husí hoře. Od STS družstvo odkoupilo garáže a strojní dílny a tím zlepšilo možnosti strojového obdělávání pozemků. V roce 1962 započalo se stavbou vodní přehrady v Dílcích pod Byčínou na Boršickém potoku s plochou 12 ha.

Počet členů vzrostl ve stejné době na 385 osob. Pracovní jednotka byla ale nízká, činila 10 korun a naturálie ve výši 2 kg obilí. Věčné stížnosti vedení družstva byly na pracovní morálku, která byla nejen nízká, ale především ženy několikrát odmítly pomoc například při ručním jednocení řepy a dalších namáhavých pracích. Scelením družstevních pozemků zanikly také staré polní cesty, lidé zejména želeli polních zkratk do Ostrožské Lhoty a do Uherského Hradiště. Při rozorávání mezí byly také zničeny různé remízky, které poskytovaly zázemí drobným živočichům a ptactvu, a v neposlední řadě i drobné sakrální památky – kříže, boží muka a další. Na velkých lánech se začaly masivně používat chemické postřiky, které negativně ovlivňovaly

Obr. 23. Doplatky na JZD. Asi 1961.

Obr. 24. Dožínky 1968.

životní prostředí, zlikvidovány byly i staré ovocné sady, jejichž náhrada byla nedostačující. V neděli 4. září 1960 slavilo JZD Hluk své první družstevní dožínky, poprvé se sklízelo z velkých lánů a měla to být oslava splněných povinných dodávek státu. Státní statek slavil své dožínky v Kunovicích.

Vysoká finanční a politická podpora zemědělským družstvům se koncem šedesátých let 20. století projevila v pozitivní ekonomické situaci na venkově, kde se v době politického uvolnění roku 1968 neprojevil masovější zájem o návrat k soukromému hospodaření. Ubývalo také záhumenkářů, zejména soukromý chov krav, koní i koz zani-

kal, většinou lidé zůstali jen u pěstování drůbeže či králíků, případně vepřů pro potřeby jednotlivých rodin. Přesto byl v hluckém družstvu stále pocíťován nedostatek pracovních sil, nedařilo se vinařství, pěstování zeleniny a těch produktů, u nichž dosud nešlo nasadit větší mechanizaci. Členové družstva měli zájem zejména o znovuzavedení pěstování vína, pro jehož uskladnění převzalo JZD v roce 1966 starý hostinský sklep na Horním konci.

V sedmdesátých letech 20. století byla zahájena v zemědělské oblasti specializace výroby a kooperace družstev. Jedním z prvních výsledků této aktivity na Uherskohradištsku byl v roce 1971 vznik společného podniku zemědělských družstev – Zemědělského výrobního sdružení Uherské Hradiště, které sdružovalo 24 členských organizací a mělo šest závodů na území celého okresu. Jedním z nich byla farma pro výrobu vepřového masa na pomezí katastrů Kunovic a Hluku, vybudovaná nákladem více jak 28 milionů korun. Po svém dokončení v roce 1972 sestávala ze dvou pavilonů pro předvýkrm 4 000 kusů prasat a osmi pavilonů pro vlastní výkrm 7 000 kusů vepřového dobytka. V roce 1975 závod 02 (Výkrmna vepřů v Uherském Hradišti-Kunovicích) dosáhl stavu přes 22 000 kusů vepřů a produkoval ročně 2 500 tun vepřového masa, tj. 38 % celkové produkce v okrese. Obsluhu farmy zajišťovalo osmnáct pracovníků. Přestože se jednalo o velmi moderní zařízení s automatickou obsluhou, došlo díky silnému zápachu k zhoršení životního prostředí jak v blízkém okolí, tak mnohdy i v Uherském Hradišti.

Samotné JZD Hluk se k 1. lednu 1975 sloučilo s Jednotným zemědělským družstvem Boršice u Blatnice pod společným názvem JZD Dolňácko se sídlem v Hluku. Sloučení tehdy doprovázela značná nevráživost mezi členy obou družstev, způsobená nestejnou hospodářskou úrovní. Napětí v novém družstvu vedlo k tomu, že v prvním roce po sloučení se kukuřice sklízela až v prosinci, mrkev v lednu a hnůj v tomto roce zůstal nevyvezený. Teprve čas tyto rozpory urovnal. Nové JZD hospodařilo nyní na 1 691 ha orné půdy, hrubá zemědělská produkce činila 11 883 korun z hektaru. Snahou představitelů družstva bylo dále rozšiřovat vinohradnictví a nová výsadba vinogradů proběhla v roce 1973 v Husí hoře. Rostlinná výroba se zaměřovala dále na obiloviny a cukrovku, navíc se připojila zelenina a luskoviny. V živočišné výrobě převládala chov jatečního skotu a produkce mléka. Prosažovala se zde také velkovýrobní technologie v chovu dojníc – jako první v Československu byla v hluckém družstvu Dolňácko nasazena kruhová dojírna (DZKD-15).

Koncentrací prošly i čs. státní statky se svými farmami v Hluku a Kunovicích. Od roku 1976 se staly součástí Státního statku Moravsko-slovenského pomezí, n. p. Uherský Brod, jehož pozemky se táhly od Velehradu až po Valašské Klobouky.

Politický vývoj Hluku

Hlavní převodní pákou KSČ v politickém řízení společnosti se po roce 1948 staly národní výbory. Od roku 1950 měl Místní národní výbor v Hluku 27 členů a devítičlennou radu včetně předsedy a dvou místopředsedů, dále měl osm referátů a jeho pravomoc byla ještě

Obr. 25. „Hlucký“ příslušník Veřejné bezpečnosti por. Miroslav Štěrba.

rozšířena o vedení matrik. Trestní zákon z roku 1950 také národním výborům svěřil rozsáhlou trestní pravomoc, podle níž mohly i místní národní výbory ukládat tresty odnětí svobody při porušení povinností ukládaných občanům v obecném zájmu. Tato možnost, v demokratických zemích naprosto nepřijatelná, byla zrušena až v roce 1954, kdy byla znovu přesunuta na řádné soudy. Od roku 1954 se též zvýšil počet členů národního výboru na 33 a v roce 1957 na 37, v roce 1960 se prodloužilo volební období ze tří na čtyři roky. Hlavní změnou však bylo, že členové národního výboru již nebyli jmenováni, ale voleni občany od 18 let prostřednictvím tzv. jednotné kandidátky Národní fronty. V roce 1964 zanikl v Hluku okrsek Veřejné bezpečnosti, který existoval v podobě četnické stanice již od roku 1893. Nejbližší stanicí se nyní stal okrsek v Kunovicích.

Místní národní výbor organizoval a zajišťoval pro obyvatele drobné služby, výstavbu místní infrastruktury, zejména elektrického vedení, obnovu vozovek a chodníků, ale také řídil místní školství,

Obr. 26. Hlucké náměstí s autobusovou zastávkou, asi 1955.

vnitřní obchod, zdravotnictví a sociální služby. V roce 1960 zahájil regulaci potoka Okluky a stavbu mostu pod Vyšehradem a v Rybníčkách, následovala regulace Boršického potoka od vodní přehrady pod Býčínou až po soutok s Oklukou. V roce 1962 byla zahájena výstavba veřejného vodovodu a v roce 1967 plynofikace obce. Plynovod byl přiveden od Ostrožské Nové Vsi z dálkového řadu. K masivnímu zavedení plynu do domácností došlo ale až mnohem později, první rodinné domky byly plynofikovány v roce 1986 a v letech následujících. Obec také protkaly nové asfaltové cesty, například v roce 1967 za Dolními humny, všude bylo také zavedeno nové výbojkové osvětlení. Podstatná část úprav veřejných prostranství, ale také stavby občanské vybavenosti, byly zhotoveny brigádnickou pomocí obyvatel, kteří tak museli naplňovat své závazky pro národní výbor, společenské organizace i zaměstnavatele.

Od nejužlejšího věku až po stáří byla vyžadována politická angažovanost, kterou různými formami rozvíjely společenské organizace. Na jednom z prvních míst v této oblasti stál od konce padesátých let Sbor pro občanské záležitosti při MNV, který připravoval vítání občánků do života, civilní sňatky, oslavy osobních jubileí, předávání občanských průkazů i občanské pohřby jako formu socialistické výchovy spoluobčanů. K pravidelným rituálům tohoto údobí patřily oslavy výročí Velké říjnové socialistické revoluce, Vítězného února, osvobození Rudou armádou a další. Zavedeny byly také oslavy 1. máje přímo v Hluku, průvod s hudbou a alegorickými vozy procházel celou obcí. Přestalo se tehdy anonymně dojíždět do Uherského Hradiště a veřejnou kontrolou bylo docilováno masové účasti na oslavách. Důraz byl kladen také na družební styky se Sovětským svazem, počínaje dopisováním žáků základní školy, přes návštěvy turistů z družebního Voronežského kraje až po družbu jednotlivých průmyslových a zemědělských závodů.

Volnější poměry ve druhé polovině šedesátých let 20. století umožnily zájezdy místních hudebních a tanečních souborů do západoevropských států, místní JZD uspořádalo například zájezd pro své členy do Itálie a pro věřící do Čenstochové v Polsku. Lidé tak měli možnost porovnat úroveň života v různých částech světa a udělat si vlastní obrázek o poměrech ve východních a západních zemích. K lepší informovanosti přispíval i poslech rakouské televize, kterou bylo možno v Hluku zachytit. V roce 1968 se začalo veřejně diskutovat o tom, kdo byl v padesátých letech nevinně postižen, jaké hospodářské přehmaty byly způsobeny a očekávaly se zákony, které by

Obr. 27 a, b, c. Podoby 1. máje v Hluku na přelomu padesátých a šedesátých let 20. století.

přinesly bývalým politickým vězňům rehabilitaci. Dne 11. července byla v Hluku obnovena základní organizace ČSL, do které vstupovali nejen členové z doby před únorem 1948, ale i noví mladí zájemci. Předsedou organizace, která nyní měla asi šedesát členů, byl zvolen František Štefaník.

Naděje na politické a hospodářské změny však byly kruté a pro většinu hluckých občanů i nečekaně pošlapány 21. srpna 1968 vstupem armád Sovětského svazu a jeho čtyř satelitů do naší země. Dopoledne tohoto dne se v závodech nepracovalo, odpolední směna nastoupila, ale vrátila se domů. Lidé s pohnutím poslouchali rozhlas a televizi a očekávali, co bude dál. V obchodech se vykupovalo zbo-

Obr. 28. Schizofrenii doby nejen v Hluku vyjadřuje prolínání lidových tradic a atributů komunistických manifestací.

Obr. 29. Náboženské tradice se komunistickému režimu nikdy nepodařilo zcela potlačit. I v Hluku bylo ještě začátkem šedesátých let 20. století Boží tělo velkou slávou.

ží, zejména potraviny. V noci pak Hlukem projíždělo větší množství vojenských vozidel armád Varšavské smlouvy, ale žádné zde ani nezastavilo, obsazeno bylo především Uherské Hradiště, Uherský Brod a další významnější místa. Lidé se dlouho nechtěli smířit s realitou násilné okupace. Na budovách i na silnici se stále objevovaly nové a nové nápisy na podporu zatčených představitelů státu a proti okupantům. Kromě generální stávky 23. srpna od 12. do 13. hodiny se sice lidé neshromažďovali, ale na protest se v obci nekonaly žádné taneční zábavy, filmová představení a sportovní akce, a to až do konce

Obr. 30. Nápis Ivani, běžte domů! před hluckou farou, srpen 1968.

Výzva všem mladým lidem v Hluku

*****

Naši představitelé jednají za nás v Moskvě. Všemi námi milovaný prezident republiky Ludvík Svoboda poslal nám věžný vzkaz :

"Jednejte rozvážně! Nepodnikejte nic, co by ve svých důsledcích ohrozilo naše jednání."

To platí ve zvýšené míře pro všechny mladé lidi. Chápeme vaše rozhořčení. Touhu po činech, které by zdůraznily odpor k okupaci. Netrpělivost, vyplývající z bezmocnosti.

Jste skutečně bezmocní ? Nikoliv. Máme mnoho možností, jak vyjádřit svůj odpor. Je ovšem třeba jednat rozvážně.

Neprovozkovat a zbytečně neriskovat život.

Veškeré akce musí být projevem naší kulturnosti.

Zdržte se používání sprostých slov v heslech na transparentech a nápisech.

Zdržte se jakýchkoliv násilností! Nejsme agresoři, jsme vzdělaný, mírumilovný národ.

A teď několik možností, jak pomoci naší společné věci :

Pomozte sklídit úrodu z polí! Zvýšeným úsilím v zaměstnání pomozte zmírnit škody, které již vyplynuly z okupace!

Studenti ! Chopte se papíru, barvy a štětce! Pište hesla v českém a ruském jazyku. Ať okupační vojska vidí na každém kroku, že jsme se nesmířili s ponižujícím stavem.

Shromáždějte dokumentární materiál, budeme ho potřebovat. Fotografujte! Podle možnosti nahrávejte na magnetofonové pásky. Pořizujte si písemné záznamy o tom, co kolem sebe vidíte! Schovávejte tiskoviny, noviny, letáky, výzvy, použité transparenty!

Prokažte svůj důvtip, ale i rozvahu !

Povzbuzujte ve svém okolí ty, kteří klesají na mysli! Naše věc je spravedlivá, musí zvítězit.

S projiždějícími okupačními jednotkami nenavazujte hovory ! Ignorujte je!

Pomozte v tom, aby se v takovém případě stala z naší obce "mrtvá obec". Neposkytujte jim jakožkoliv pomoc! Nic nevíte, nic neznáte, rusky neumíte! Dokažte morální převahu nad okupanty !

Nedopusťte, aby na jménu české mládeže ulpěla jakákoliv špína !

Poslouchejte legální rozhlas, sledujte vysílání legální televize! Dodržte za všech okolností pokyny, které nám dává. Jsou to pokyny moudré, které směřují jen a jen k našemu vítězství a k zabránění zbytečných obětí.

S v o b o d a - s u v e r e n i t a - z á k o n n o s t -

p r a v d a - s p r a v e d l n o s t ! !

S naší zákonnou vládou, s prezidentem Svobodou, s Dubčekem, Černíkem, Sarkovským, Císařem a jinými poctivými představiteli za svobodnou budoucnost národa !

Seznamte s touto výzvou všechnu mládež v obci !

srpen rok 1968

Obr. 32. Typickým reprezentantem normalizační doby byly Lidové milice.

září. V důsledku sovětské okupace emigrovalo z Hluku do zahraničí na 18 občanů (jednotlivců i celých rodin), většinou do USA, Kanady, Švédska a Austrálie. Mezi věřícími vyvolal napětí také postoj ke zdejšímu faráři Josefu Pastuszanovi, který byl považován za osobu exponující se pro normalizační režim. V roce 1969 byl na něj dokonce spáchán pokus o atentát. Rozporuplný postoj veřejnosti k němu byl vyřešen až v roce 1990, kdy byl novým olomouckým arcibiskupem Františkem Vaňákem odvolán.

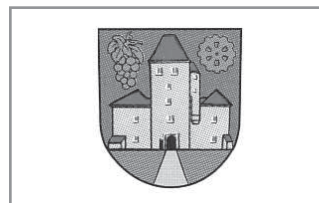
Nástupem Gustáva Husáka do čela komunistické strany v dubnu 1969 došlo k plné normalizaci, tj. k návratu k předlednovým poměrům, a k potlačení i těch občanských svobod, které společnost získala v době Pražského jara. V roce 1970 proběhly stranické prověrky, při nichž členové KSČ, kteří nesouhlasili se vstupem vojsk Varšavské smlouvy na naše území, byli ze strany vyloučeni. Prověrkami procházeli i nestraníci na vedoucích místech, v úřadech, ve školách či kulturních a osvětových zařízeních a podle výsledků byli zbavováni významnějších pracovních zařazení, či naopak postupovali na odpovědná místa, a to mnohdy bez ohledu na jejich profesní úroveň. Národní ekonomika byla opět podřízena politickým potřebám. Negativní důsledky extenzivního hospodaření se opět projevily nejen v nízké obchodní bilanci, ale především v nedostatku spotřebního zboží a veřejných služeb a ve vzniku tzv. šedé ekonomiky.

Obr. 33. Předseda hluckého MNV Josef Kašpara přebírá listinu povyšující Hluk na město.

Kompensací za normalizační klid byla výstavba a modernizace města, zejména v sedmdesátých letech 20. století, kdy ještě dominoval přísun levných surovinových zdrojů ze Sovětského svazu. Vybudování průmyslových závodů a vysoká regionální zaměstnanost umožnily, aby obci Hluk byl ke dni 29. dubna 1970 udělen statut města. Jmenovací listinu převzal od zástupce Jihomoravského krajského národního výboru v Brně při Dolňáckých slavnostech předseda MNV Josef Kašpara, jenž se tak stal prvním předsedou městského národního výboru (dále MěNV). Dne 7. prosince 1973 také členové MěNV schválili městský znak Hluku, který měl na modrém štítě stříbrnou hluckou tvrz s červenými střechami, stojící na zeleném trávníku. V pravém horním rohu štítu byl pak ještě zlatý hrozen s dvěma listy a v levém rohu stříbrné ozubené kolo. Erb se značnými heraldickými chybami byl nahrazen novým znakem až po sametové revoluci.

Povýšení Hluku na město doprovázely i další změny, které v obecné rovině proběhly ve státní správě a v postavení národních výborů. Po normalizačních volbách v listopadu 1971 bylo volební období prodlouženo na pět let, počet zastupitelů se pak v průběhu doby zvýšil z 31 až na 60, rada ale zůstala devítičlenná. Od roku 1977 existovaly kromě rady, komisí a aktivů ještě dva občanské výbory, které měly sloužit jako jakési spojovací články mezi poslanci národního výboru a jejich voliči. Posílení pozice města se projevilo také tím, že v roce

Obr. 34. Podoba hluckého znaku před rokem 1998.

Obr. 35 a, b. Akce „Z“ – stavba nové pošty (před 1975) a bourání staré hasičské zbrojnice (1976).

1981 byl zřízen při MěNV hospodářsko-správní odbor a v roce 1985 stavební odbor, který jako stavební úřad I. stupně začal vykonávat působnost nejen pro Hluk, ale také pro obce Boršice u Blatnice, Dolní Němčí, Horní Němčí a Slavkov.

Snahou nového vedení města bylo změnit tvář obce a přizpůsobit ji postavení města. V roce 1972 se proto začalo v Hřbitovní ulici se stavbou nové pošty a požární zbrojnice, která byla postupně rozšířena ještě o kanceláře městského národního výboru. Budova byla

Obr. 36 a, b. Prostor, kde stojí dnes sportovní hala, před bouráním (1973) a rozestavěná budova haly.

slavnostně otevřena v roce 1975 a současně na ní byla umístěna deska na paměť spoluobčanů umučených a padlých za 2. světové války. Dalšími velkými stavbami byla víceúčelová sportovní hala s restaurací a ubytovnou a úprava stadionu s jeho částečným zastřešením. Stavba byla zahájena v první polovině sedmdesátých let 20. století, avšak pro nedostatek finančních prostředků se stavební práce protáhly na více jak deset let. Podoba města se výrazně změnila zbořením celých částí obce nebo alespoň přestavbou domů starších, zasypávaly se staré studny, rozšiřovaly a napřimovaly cesty, které umožnily snadnější příjezd motorových vozidel. Za přispění n. p. Autopal byly v trati Šraňky vybudovány čtyři panelové domy s 36 družstevními a 78 státními byty, v letech 1977–1979 probíhala ve dvou etapách výstavba sídliště rodinných domků na Láně, kde vyrostlo 109 rodinných domů. V roce 1972 také došlo k prvnímu úřednímu pojmenování ulic a veřejných prostranství.

V roce 1975 byla dokončena výstavba kanalizační sítě, bohužel nerealizován zůstal záměr na stavbu kanalizačního sběrače a čistírny odpadních vod. Modernizace města tak vyvolávala nové problémy, zejména s ochranou životního prostředí, tříděním a likvidací komunálního odpadu, a tak dříve výnosné příjmy obyvatel i společenských organizací ze sběru druhotných surovin se výrazně ztenčily.

Jednou z nových dominant města se stala víceúčelová sportovní hala sloužící nejen pro sport a tělovýchovu, ale také pro společen-

Obr. 37. Pohled na část Hluku z komína Autopalu. Zhruba rok 1975.

skou, zájmovou a kulturní činnost. V 1. poschodí haly se našly prostory pro ubytování 60 lidí a restauraci pro 120 osob, v suterénu sauna a dvoudráhová kuželna. Stavba byla předána veřejnosti 25. listopadu 1984 za účasti předsedy ÚV ČSTV Antonína Himla. Hodnota díla byla téměř 20 milionů korun, místní občané na něm odpracovali 80.000 brigádnických hodin a také místní podniky musely přispět na výstavbu nemalou částkou. První velkou společenskou akcí byla odborná konference Československé revmatologické společnosti ve dnech 31. října až 1. listopadu 1985. Jednou z pravidelných společenských událostí bývaly každoroční tzv. Plesy pracujících.

Budování města v akcích „Z“ bylo za normalizace ještě více doprovázeno propagací socialistických soutěží, masovým uzavíráním závazků na brigádnické hodiny a víceméně formálními oslavami nejruznějších výročí. O dění ve městě od roku 1977 pravidelně informoval *Hlucky zpravodaj*, který nahradil dřívější občasník *Inform-Hluk*. Vedle formálních družebních styků s partnery v Sovětském svazu uzavřel v roce 1976 Národní výbor v Hluku daleko živější družební smlouvu se svým protějškem v Nemšové na Slovensku. Od této smlouvy se pak odvíjela družba mezi tamními školami, tělovýchovnými jednotami a dalšími organizacemi. Podobně jako Hluk na okrese Uherské Hradiště se Nemšová stala nejmladším městem trenčanského okresu, na nějž byla povýšena k 1. lednu 1989.

Obr. 38. Oficiální slavnostní otevření obchodního střediska JEDNOTA v roce 1978, u mikrofonu předseda Městského národního výboru v letech 1976-1978 František Straka.

Obr. 39. Obchodní středisko JEDNOTA.

Sociální vývoj

Rozmach průmyslu, služeb, ale i masových komunikačních prostředků ve 20. století můžeme dokumentovat na statistických číslech vývoje města. Počet jeho obyvatel se za poslední století zvýšil o 52,6 % z 2 857 v roce 1900 na 4 360 v roce 2001, počet domů narostl za stejnou dobu více jak dvojnásobně (o 113 %) z 595 na 1267. Trvalý nárůst

ekonomicky činného obyvatelstva zaznamenáváme v oblasti průmyslu a stavebnictví, ale také ve službách, zatím co podíl osob zaměstnaných v zemědělství a lesnictví výrazně klesal. Hluk se mohl také pochlubit podstatně menším počtem ekonomicky činných obyvatel vyjíždějících za prací mimo obec než jiná sídla. Tato skutečnost byla jedním z důležitých argumentů pro povýšení na město v roce 1970.

Rok 1961	ekonomicky aktivních obyvatel: 3 879
zaměstnání	v průmyslu 44,5 %
	v zemědělství 29,6 %
	ve službách 25,9 %
	vyjíždělo za prací mimo obec 44,2 %
Rok 1970	ekonomicky aktivních obyvatel: 3 803
zaměstnání	v průmyslu 55,3 %
	v zemědělství 16,0 %
	ve službách 28,7 %
	vyjíždělo za prací mimo obec 34,1 %
Rok 1980	ekonomicky aktivních obyvatel: 4 293
zaměstnání	v průmyslu 51,4 %
	v zemědělství 5,0 %
	ve službách 33,6 %
	vyjíždělo za prací mimo obec 38,0 %
Rok 1991	ekonomicky aktivních obyvatel: 4 362
zaměstnání	v průmyslu 49,9 %
	v zemědělství 9,9 %
	ve službách 40,2 %
	vyjíždělo za prací mimo obec 38,6 %
Rok 2001	ekonomicky aktivních obyvatel: 4 360
zaměstnání	v průmyslu 56,7 %
	v zemědělství 5,2 %
	ve službách 35,5 %
	nezaměstnaní 2,6 %
	vyjíždělo za prací mimo obec 41,0 %

Zvyšující se příjmy obyvatel umožnily stále masovější nákupy spotřebního zboží. Zatímco v roce 1938 bylo v Hluku 78 radiopřijíma-

čů, v roce 1948 jich bylo 470, v roce 1960 už 837 a v roce 1970 celkem 903. První televizor měl v Hluku roku 1955 Jaroslav Šopík č. p. 968, za pět let jich bylo v hluckých domácnostech 110 a v roce 1970 už 719, takže se staly běžnou záležitostí. V době socialismu při trvalém nedostatku spotřebního zboží byl spíše problém finanční příjmy vhodným způsobem uplatnit. Například velký nedostatek masa počátkem šedesátých let byl pociťován i na venkově, takže fronta zájemců před prodejnu Masny stávala už od čtyř hodin od rána. Pořadníky bývaly na zboží počínaje osobními automobily a jižním ovocem konče. Počet majitelů aut začal narůstat koncem sedmdesátých let, v roce 1979 dosáhl čísla 500 a majitelé, pečující o svůj drahý výrobek, si proto zbudovali pod boršickou silnicí první samostatnou soustavu garáží.

Intenzivní byla také svépomocná výstavba rodinných domků, která výrazně změnila tvář města. Doplnkem této výstavby byla občanská vybavenost, kterou většinou zajišťoval národní výbor prostřednictvím akcí „Z“, na nichž se podíleli občané prostřednictvím organizací Národní fronty. Jednalo se o úpravy komunikací a životního prostředí, výstavbu inženýrských sítí apod.

Výrazem péče společnosti o občana mělo být také zavedení bezplatné lékařské péče. Vedle místního obvodního lékaře pracoval závodní lékař v Autopalu (první byl MUDr. Rojar z Uherského Ostrohu, po něm pak MUDr. Jiří Rohel), navíc v roce 1978 byl zdejší obvod rozdělen mezi dva praktické lékaře. V roce 1950 byla v obci zřízena zubní ambulance a v roce 1971 dětská lékařská ordinace, první dětskou lékařkou se stala MUDr. Jaroslava Melichárková.

Obr. 40. Lánská ulice na přelomu padesátých a šedesátých let 20. století.

Obr. 41. Stavba školky v Zelnicích v akci „Z“.

Obr. 42. Pohřební vůz tažený koňmi sloužil do roku 1976.

Zlepšení materiálních podmínek bylo doprovázeno velkými změnami v oblasti společenské a sociální. Brzy po roce 1948 byla zahájena silná marxistická propagace spojená s protináboženským bojem. K tomu měly sloužit i nové formy veřejného občanského života, jako bylo vítání občánků, předávání občanských průkazů, občanské pohřby atd. Zejména zákonem v roce 1950 nařízené občanské sňatky byly přijímány velmi negativně, i když postupem času plně převládly nad opakovanými církevními. V obřadní síni na tvrzi se odbývaly také oslavy významných jubileí a další společenské akce. Civilnímu způsobu rozloučení se zesnulými měla sloužit výstavba smuteční sítě, rea-

Obr. 43. Hlučtí odvedenci z ročníku 1958.

lizovaná v letech 1986–1987 podle plánu Stavoprojektu Gottwaldov, který se opakoval na mnoha dalších místech. Od roku 1976 se také přestal používat pohřební vůz tažený koňmi, který sloužil 16 let, a byl nahrazen pohřebním autem okresního komunálního podniku. Průvod ale už neprocházel městem z domu smutku, nýbrž po obřadu v kostele nebo v obřadní síni prošel jen na hřbitov.

Postupně se změnil charakter rodin, od mnohgeneračních se přecházelo k jednogeneračním s negativními důsledky jako byl nárůst rozvodů, snižování počtu dětí nebo umísťování seniorů do domova důchodců. Změnil se například i tradiční způsob odjezdu chlapců k vojenským odvodům. V roce 1949, kdy byl zrušen okres Uherský Ostroh, jelí poprvé odvedenci k odvodům do Uherského Hradiště. Před odjezdem vždy pokládali věnce u památníků padlých v obou světových válkách a do Uherského Hradiště je doprovázel předseda nebo jím pověřený člen národního výboru.

Tyto změny spolu s důsledky 2. světové války, jako bylo vyvraždění židovských spoluobčanů, se odrazily v náboženském a národnostním složení obyvatel. V roce 1900 bylo v Hluku z 2 857 obyvatel 99,3 % římskokatolického náboženství, zbytek, tj. devatenáct osob, bylo židovského vyznání. Z uvedených osob se ale jen čtyři hlásily k německé obcovací řeči, ostatní obyvatelstvo zde bylo české národnosti. Ještě méně Němců bylo v roce 1930, pouze jeden, dále jedna osoba byla jiné národnosti a také žil v obci jeden cizinec. Pestřejší již byla skladba náboženská, z 3 306 obyvatel se 3 284 (99,3 %) hlásilo k římsko-katolickému vyznání, osm osob k evangelickému, čtyři osoby k církvi československé husitské, jeden k jiné a devět osob bylo bez vyznání. Pro srovnání v roce 1991 se z 4 362 obyvatel hlásilo k římsko-katolickému vyznání 78,1 % osob, k evangelickému sedmnáct osob, k církvi československé husitské tři osoby, 326 osob bylo bez vyznání a 586 osob náboženství ve sčítání lidu neudalo. Po stránce národnostní 2 176 (49,9 %) osob udalo národnost českou, 2 113 (48,4 %) moravskou, čtyři osoby slezskou, 61 slovenskou, dvě polskou a dvě maďarskou.

Školství

Ve školním roce 1944/1945 bylo vyučování silně narušeno a omezeno, když novou školu zabralo německé vojsko. Školní nábytek byl uložen v sále Lidového domu, a tak se učilo jen ve staré škole, kde

Obr. 44. Část učitelského sboru v roce 1952. Zleva nahoře Antonín Kašpárek, Dominik Černý, Bohuslav Menšík, Marie Dorušková a František Bystřický, dole zleva Adolf Doruška, Zdenka Zelíková a Jaroslav Sochůrek.

směnovala obecná i měšťanská škola. Po osvobození Hluku využívala školu i Rudá armáda, která tam zřídila polní lazaret. Teprve o prázdninách mohla být školní budova vyčištěna, vymalována a vybavena opraveným zařízením. Válečnými událostmi ale byly nenávratně zničeny školní pomůcky v kabinetech a malé školní muzeum, které bylo v minulosti vytvořeno z nálezů a sbírek místních občanů. Zachránit se podařilo jen pamětní desky generála Milana Rastislava Štefánika a zborovského hrdiny Josefa Červenky, které musely být za okupace odstraněny a naštěstí je zachránili učitel Adolf Doruška a místní klempířský mistr Matěj Kupec tím, že je ukryli ve stropě hasičské zbrojnice.⁴

Zásadní zlom i ve školské oblasti znamenal únorový převrat. Zrušeny byly soukromé školy a později i gymnázia. Reformou z roku 1948 měla vzniknout jednotná státní škola, v níž se nejdříve změnila obecná škola na národní (1. stupeň) a měšťanská škola na čtyřletou nižší střední školu (2. stupeň). V roce 1953, kdy byl postup reformy dovršen, vznikla v Hluku osmiletá střední škola, poskytující základní vzdělání všem dětem od 1. do 8. třídy. Z původních tří škol tak vznikla jen jedna škola se 16 třídami, 17 členy učitelského sboru a téměř 500 žáky. Navíc ještě byla zrušena expozitura v Horním Němčí, která přešla pod školu v Nivnici v roce 1950, naopak do Hluku začaly dojíždět na vyšší stupeň děti z Dolního Němčí. V roce 1948 byla také zru-

⁴) SOKA UH, Základní škola (=ZŠ) Hluk, Archiv města Hluk (dále AMH), Školní kronika z let 1939–1953.

šena dosavadní správa škol (tzv. místní a újezdni školní rada), kterou nahradil národní výbor a Sdružení rodičů a přátel školy. Hlavní důraz byl ve škole položen na výchovu dětí v duchu tzv. „vědeckého světového názoru“, tedy výchovu ateistickou, polytechnickou a estetickou. Ve škole se okázale podporovala družba se Sovětským svazem, ať to již byly oslavy tzv. Velké říjnové socialistické revoluce, vánoční jolky, dopisování se sovětskými školami či propagace sovětských filmů, lidových kurzů ruštiny apod. Hlucká škola měla ale družbu také s čínskou školou v Pekingu, kterou zorganizoval student diplomacie a místní rodák Vladimír Dřínek. Škola v době studené války kladla velký důraz na brannou výchovu, sběr odpadových surovin a léčivých bylin nebo výchovu k volbě povolání. Důraz se kladl především na nábor do hornictví, hutnictví, stavebnictví a zemědělství, později také do lidové armády. K rozvoji tělesné zdatnosti sloužily vedle pravidelného konání Spartakiád oddíly základní tělesné výchovy, turistiky a gymnastiky.

Kromě školy měly být děti vychovávány také v době mimoškolní, a to pionýrskou organizací, Československým svazem mládeže a zájmovými kroužky. V hlucké škole byla pionýrská organizace založena už v roce 1951 a jejím vedením pověřena učitelka Naděžda Čejková a po ní Jarmila Zelinková. V „Pionýru“ byli zpočátku podchycováni především nejmladší žáci, protože u těch starších se projevoval nezájem a mnohdy i skrytý odpor dětí a rodičů proti organizované výchově. V polovině padesátých let dosáhla organizovanost jen 56 %.

Obr. 45. Účastnice první celostátní spartakiády v Praze v červenci 1955.

Obr. 46. Chmelová brigáda vedená učitelem Dominikem Černým a školníkem Chudobou. Rok 1955.

Naopak starší mládež si oblíbila různé brigády, zejména chmelové do severních Čech. V roce 1960 tam v soutěži česáčů zvítězila učnice z Hluku Marie Nemravová, která načesala průměrně 24 větelů denně. Z kroužků byly oblíbeny jen ty, které byly zajímavé a přinášely dětem zábavu a praktické a užitečné vědomosti. Patřily k nim kroužek pěvecko-recitační Marie Remešové, výtvarný Dominika Černého, šití a vaření Boženy Vaňkové, psaní na stroji Jaroslava Vaňka nebo ovocnářský Antonína Pašky. Pro praktické mičurinské pokusy byla v roce 1950 zřízena školní zahrada v Kaštanci o výměře 0,10 ha, na jejímž místě se v polovině padesátých začal budovat sportovní stadion.

Příjemné byly také hmotné výhody školy, zejména v roce 1960 zavedené bezplatné poskytování učebnic. Od roku 1956 se začaly ve škole vařit obědy, jichž se v roce 1961 už podávalo 120 denně. Kuchyně se proto přestěhovala ze staré budovy do nové, kde byly lepší podmínky ke stravování. Menší děti nacházely péči ve školní družině, kde se o ně vychovatelky staraly v době mimo vyučování.

Po roce 1960 začala také brigádnickou svépomocí rodičů výstavba dílen ve školním dvoře a menšího sálu pro pionýrská shromáždění a tělocvik, neboť dosud děti většinou cvičily v prostorách Sokolovny. Problémy s umístěním hodin tělesné výchovy definitivně vyřešila teprve stavba nové tělocvičny v letech 1971–1975, jejíž hodnota díla společně s rekonstrukcí elektroinstalace ve školní budově činila 856 700

Obr. 47 a, b. Školní zahrada po i před zprovozněním.

korun. Epidemie žloutenky v roce 1964 si také vynutila generální opravu toalet na obou školách. V roce 1969 byla zahájena výstavba učitelských bytů. Tato výstavba měla řešit především vysoké procento dojíždění učitelů do Hluku a tím jejich malou angažovanost ve prospěch veřejného života v obci. Z 28 členů učitelského sboru tehdy dojíždělo 10 ze vzdálenějšího okolí, většinou z Uherského Hradiště.

V sedmdesátých letech 20. století byla hlucká škola vybrána jako experimentální, kde se v celostátním měřítku ověřoval přechod ze základních devítiletok, které fungovaly od roku 1961, na základní školy s nižším (1.–4. ročník) a vyšším (5.–8. ročník) vzdělávacím cyklem a ověřovaly se zde další změny ve výchovně-vzdělávací práci škol. Zvyšující se nároky na výuku a také narůstající počet žáků vedly k přístavbě nové školy v Nadkostelí v letech 1981–1983, kterou prováděl místní OKP Hluk. Školní obvod od konce šedesátých let 20. století pak tvořily obce Hluk, Boršice u Blatnice a sídliště u farmy Kunovice, avšak po otevření nové školy v Dolním Němčí roku 1973 přešly děti z Boršic do ní. I tak měla v roce 1990 Základní škola v Hluku 21 tříd, do kterých chodilo 535 žáků, ve škole pracovalo třicet pedagogických a třináct manuálních pracovníků.

Politické uvolnění v letech 1968–1969 se odrazilo ve větší náboženské aktivitě dětí na veřejnosti. Počet žáků ve výuce náboženství stoupl na 67 % a k biřmování, které se v Hluku konalo poprvé od roku

Obr. 48. O přestávce na školním dvoře.

1945, se přihlásily i děti rodičů, které po léta kostel nenavštěvovali. Normalizační léta se proto ve škole opět zaměřovala na ateistickou výchovu, ve školním roce 1972–1973 chodilo do náboženství už jen 30 % dětí a počet přihlášených v důsledku nejrůznějšího zastrašování brzy klesl pod 10 %. Výchova nesená v duchu tzv. socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu vedla k obnově pionýrské organizace včetně zapojení dětí 1. až 3. ročníku do tzv. jiskřiček. Škola vedle tradičních výletů pořádala zájezdy do divadel, především do Slovákého divadla v Uherském Hradišti a Janáčkovy opery v Brně, na výchovné koncerty, filmová představení a besídky. Znovu bylo obnoveno dopisování s družebními školami v Sovětském svazu, k němuž přibyla družba s dětmi v Německé demokratické republice a na Slovensku v Nemšové. Mezi nepovinnými předměty se na škole objevily pohybové hry, sborový zpěv a technická praktika, ze zájmové činnosti našla odezvu především taneční a dopravní výchova. Škola dostala k dispozici také rekreační zařízení n. p. Autopal Hluk na Babí hoře, kde se konávala letní škola, a chatu n. p. Sloko Uherské Hradiště na Lopeníku, kde probíhal zimní lyžařský výcvik. Starší žáci hlucké školy dosáhli v roce 1977 významného sportovního úspěchu, když zvítězili ve své kategorii v IX. ročníku Poháru československého rozhlasu v lehké atletice.⁵

5) SOKA UH, ZŠ Hluk, Školní kronika z let 1953–1983.

Obr. 49. Tábor na Babí hoře.

Nástup žen z domácností do průmyslové a zemědělské výroby vedl také ke změnám ve výchově dětí předškolního věku. V roce 1948 byl v obci zřízen dětský útulek, fungující zpočátku pod Okresní péčí o mládež. Od září 1951 se útulek změnil na mateřskou školu, která se přestěhovala do prostor staré školy. V té době ji navštěvovalo asi šedesát dětí, jejichž počet se pomalu, ale pravidelně zvyšoval. Ve školním roce 1961/1962 se přihlásilo již 93 dětí, přitom všechny žádosti nemohly být uspokojeny, i když se školka rozšířila na dvě třídy.

Ještě k většímu nárůstu počtu dětí předškolního věku došlo v sedmdesátých letech 20. století. Díky vysoké porodnosti musela být v roce 1973 zahájena výstavba další mateřské školy, takže od roku 1977 měl Hluk dvě školky. Dvoupatrová budova se samostatnou hospodářskou částí pro maximální počet 140 dětí měla hodnotu 5 milionů korun. První ředitelkou v nové školce se stala Ludmila Šimčíková. Starší mateřská škola na náměstí J. A. Komenského existovala až do roku 1991, kdy teprve byla pro malý počet dětí zrušena. Do přízemí této budovy se pak nastěhovala pobočka Komerční banky a do poschodí pobočka uherskohradištské základní umělecké školy.

Mimoškolní aktivity hluckých dětí se od roku 1975 soustředily do nově otevřeného Domu pionýrů a mládeže, který vznikl v bývalé budově městského národního výboru č. p. 145.

Kulturní život v obci

Kulturní život v obci v 19. a 20. století navazoval především na dávné lidové tradice. Jeho reálnou podobu určovaly v té době různě

né spolky, společenská sdružení a aktivity, vznikající nejdříve podle spolkového zákona z roku 1867, později po jeho zrušení v roce 1953 v rámci složek Národní fronty, závodních klubů a osvětové besedy národního výboru.

Historie folklorních tradic v Hluku, zejména zvyk Jízdy králů, se ztrácí v dávné minulosti. Počátek té novodobé se klade k roku 1925, kdy se hlucká delegace zúčastnila národopisných dnů Moravy v Brně, a k roku 1928, kdy Hlučané předvedli Jízdu králů na národopisné slavnosti Svátky lidu československého v Praze. V roce 1936 pak předvedla skupina Hlučanů své tradice hned několikrát. Dne 19. června 1936 při návštěvě prezidenta republiky Edvarda Beneše v Luhačovicích předvedla zvyk Prodávání nevěsty a při této příležitosti předali prezidentovi a jeho choti velké srdce. Vystoupení, které tenkrát vysílal i Československý rozhlas, se opakovalo u příležitosti oslav čtyřicetiletého trvání Národní jednoty 26. července 1936 opět v Luhačovicích. Ještě v témže roce 1936 vystoupila hlucká národopisná skupina společně se Šimčíkovou kapelou na slavnostech v Přerově a v Piešťanech. Výrazným podnětem k další aktivitě národopisných skupin v Hluku byla příprava Výstavy Slovácka v roce 1937. Už 17. ledna připravili národopisní nadšenci Vavřinec Mitáček a František Pospíšek velkou přehlídku krojů, o níž se tehdy psalo ve všech moravských novinách. Přehlídka byla uspořádána v rámci Moravsko-slovenské společnosti, pod jejíž patronací bylo v Hluku ustaveno volné sdružení, jehož úkolem měla být starost o další uchování folklorní tradice v Hluku. Přehlídky se tehdy zúčastnily skupiny z Hluku, Taso-va, Velké nad Veličkou, Havřic, Lanžhota, Vlčnova, Ostrožské Nové Vsi, Boršic u Blatnice a Dolního Němčí. Tehdy také vznikl návrh odjet na Světovou výstavu v Paříži s hluckou Jízdou králů, který se však neuskutečnil. Vyvrcholením předválečných folklorních vystoupení se tak stala účast na národohospodářské Výstavě Slovácka 1937 v Uherském Hradišti, na níž Hlučané vystupovali nejen na pódiu, ale přijeli sem i s Jízdou králů.⁶ Folklorních i hudebních skupin využila následně pražská filmová společnost Lloyd, která natočila v Hluku exteriéry filmu *Její pastorkyně* režiséra Miroslava Cikána s hlavními rolmi hvězdných hereček Leopoldy Dostalové a Marie Glázrové. V komparsu si zahrálo i 143 místních obyvatel v krojích. Koncem roku se natáčely na Barandově interiéry filmu, kde „hlucké tetičky“ Anna Minaříková a Anna Říhová pomáhaly oblékat herce do krojů a navíc třicet lidí včetně hudebníků zde dělalo dotáčky. Premiéra v Hluku proběhla 15. až 17. března 1938 v kině Sokolovna.

6) JANČÁŘ, Josef: *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk 1970, s. 143–146.

Obř. 50. Dolňácké slavnosti v Hluku v roce 1959.

Nadšení lidovou kulturou, ale i prvky regionálního vlastenectví mísící se s nacionálním romantismem vedly zástupce několika místních organizací, učitelů a dalších nadšenců, aby při příležitosti 20. výročí vzniku republiky uspořádali v Hluku 5. června 1938 velké národopisné slavnosti. Touto akcí měla být založena nová tradice oslav Dolňácka, ale demonstrovala i odpor proti fašismu a snahu o zachování národní svébytnosti. Následný rozpad Československa a německá okupace proto přinesly pro všechny velké zklamání. Obava, zmatek a rozporuplnost v pohledu na budoucnost českého národa zavládly v hlavách většiny lidí. Jedním ze slepých východisek z této situace bylo i založení hnutí Národopisná Morava, jejíž členové propagovali myšlenku připojení jihovýchodní Moravy ke klerofašistickému Slovensku. Tato diskreditace národopisných snah poškodila Hluk natolik, že obnova slavností po 2. světové válce trvala řadu let, a to právě v době, kdy tzv. socializace vesnice přinášela rozpad tradičních hodnot do všech oblastí života venkovského obyvatelstva.

V roce 1949 došlo k založení Slováckého krúžku, novodobého národopisného souboru, který vedli Matouš Nemrava, František Podlas a Dominik Černý, od roku 1952 František Kotačka. Se svými spolupracovníky se snažili o zachycení zanikajících projevů lidových zvyků, tanců a písní a obnovení folklorní tradice v Hluku. Jejich činnost byla od roku 1954 zastřešena Závodním klubem n. p. Autopal Hluk, s jehož finanční podporou se 16. a 17. května 1959 uskutečni-

Obr. 51. Odhalení pamětní desky plk. Jaroslavu Dostálovi.

ly první Dolňácké slavnosti. Ke zdaru prvního ročníku přispěl tehdy i soubor Hradišťan jak vystoupením „Zbojnické noci“, tak návrhem scény a organizační pomocí tehdejšího vedoucího Jaroslava Václava Staňka. Vedle Jízdy králů, velkolepého průvodu a místních souborů, vystoupily v nedělním odpoledním programu účinkující z Dolního Němčí, Boršic u Blatnice, Starého Města, Kunovic a Uherského Hradiště. Více než 6 tisíc návštěvníků ukázalo, jak velký je zájem o lidovou kulturu, a jejich zájem vedl k pokračování hluckých slavností v dalších letech. Druhé Dolňácké slavnosti proběhly v roce 1960 a jejich součástí bylo i odhalení pamětní desky plk. Jaroslavu Dostálovi, hluckému rodáku a hrdinovi 2. světové války, jehož jménem byl nazván nový stadión v Kaštanci.⁷ Ruch kolem slavností přitahoval stále nové spolupracovníky, kteří pomáhali nejen s propagací slavností, ale v rámci závodního klubu pracovali na přípravách programů a obohacení kulturního života v obci. Vedle starší generace tak vyrostla nová, kterou reprezentovali například Antonín Dohnal, V. Novák, J. Pištěk a řada dalších. Nebyla to ale jen cimbállovka a taneční soubor či Jízda králů, ale za pomoci okresního kulturního střediska probíhala při dalších ročnících mnohá kulturní setkání, jako byly například výstavy umělců ze Slovácka i blízkého Slovenska. Není proto divu, že hluckou folkloristiku v sedmdesátých letech využili autoři brněnské televize při ztvárnění seriálu *Slovácko sa súdí*, natočeného podle knih Zdeňka Galušky.

7) TAMTÉŽ.

Obr. 52. Z natáčení slavného seriálu na motivy knih Zdeňka Galušky *Slovácko sa nesúdí*.

Obr. 53. Hlučtí muzikanti v Praze. Březen 1938.

Hluboko do 19. století spadá také tradice místních hudebních těles. Nejznámější z nich byla Šimčíkova kapela, která byla údajně zřízena z podnětu řídicího učitele a varhaníka Emila Zapletala v roce 1872, a jako její první kapelníci se vystřídali Jan Šrom a Jan Svadbík. Od roku 1929 vedl hudební soubor Tomáš Šimčík. Kapela s dvaceti členy měnila sice klasické složení, ale kromě tradičních polek a valčíků na zábavách dovedla hrát i koncertní čísla. Proto byla často zvána i na různé slavnosti v celém kraji. Z podnětu hluckého osvětového pracovníka Vavřince Mitáčka dokonce pražský hoteliér Pavlíček, majitel slovenských vinných sklepů na Národní třídě č. p. 8, pozval hlucké hudebníky do Prahy. Kapela zde hrála celý měsíc září v roce 1937, platilo se 35 korun za hudebníka a celé zaopatření. Musela ale hrát

Obr. 54. Hlucký kapelník Martin Šimčík se svou dechovkou. Asi 1955–1965. Ze sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

7,5 hodiny denně a k tomu třikrát na vzorkových veletrzích a dvakrát v rozhlase.⁸ Z rodiny Šimčíkovy se ve vedení kapely vystřídali ještě Šimon Šimčík a kapelník Martin Šimčík (1895–1967), který rozšířil slávu hlucké dechovky nejen po celé republice, ale jako skladatel pro ni složil na 77 skladeb populárního i vážného žánru. V padesátých letech 20. století hrála dechová hudba pod závodem Svedrup většinou na oficiálních slavnostech. V té době ji vedl Jan Krsička, který se stal o hudební dorost tým, že založil kroužek mladých hudebníků a také spolupracoval s významnými dirigenty. V roce 1967 uskutečnil kroužek zájezd do Německé demokratické republiky, vystupoval v rozhlase i v televizi. V době uvolnění vztahů se zahraničím navázal družbu s hudebním tělesem *Ostensjo skoles* v Norsku.

Nového vrcholu pak zdejší dechová hudba dosáhla v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století. Několik skladeb pro ni složil i Bohuslav Smíšovský z Uherského Ostrohu (*Hlucká, Slunko krásné, Za tichú Moravú, Pod tú huckú tvrzu* a další) s texty Františka Kožíka.⁹ Ten také v roce 1975 napsal: „*Svoluji hudbě dechové v Hluku uživatí mluvou a písmem jméno hrdiny lidu zdejšího, hejtmana Šarovce zvaného. Hudba nechť v názvu užívá tohoto jména Šarovce.*“¹⁰ Ve dnech 1.–2. dubna 1978 se Šarovce zúčastnil Národní soutěže malých dechovek, kde v krajském kole ve Velkých Bílovicích obsadil třetí místo. Hrál tehdy ve složení Stanislav Vavřínek (křídlovka), František Dufka (křídlovka),

8) SOKA UH, Archiv města Hluk (=AMH), inv. č. 1a, Pamětní kniha městyse Hluku.

9) SOKA UH, MěNV UH, inv. č. 1 (obecní kronika z let 1939–1977). Název je odvozen od literárního hrdiny hejtmana Šarovce z románu Františka Kožíka *Na dolinách svítá*.

10) ZLÍNSKÝ, A.: *Hlucké vzpomínání*, s. 90.

Obr. 55. Palácký jazz.

František Říha (klarinet), Jiří Mitáček (klarinet), Miroslav Šuránek (baskřídlovka), Antonín Mitáček (baskřídlovka), Zdeněk Křivák (heligon), Jaroslav Hájek (trombon), Miroslav Lekeš (buben) a Jiří Dohnal (metafon). Zpěváci byli Jaroslav Hrabovský a Marie Mitáčková-Dvorská.¹¹ Kapela se zúčastňovala také Kmochova Kolína, vystupovala na zahraničních zájezdech ve Francii (1982) nebo v Německé spolkové republice (1985). Ve vedení souboru se v té době vystřídali Stanislav Vavřínek, Jaroslav Hrabovský a od roku 1985 Jaroslav Hájek. Od roku 1997 má dechová hudba i svůj dorost, dětskou kapelu Kosenka, o jejíž zřízení má velkou zásluhu dirigent a vynikající trumpetista Stanislav Vavřínek. Poslední zaznamenané vítězství v mezinárodní soutěži Zlatá křídlovka je z roku 2006 a svědčí o kvalitách současného souboru, který vede kapelník Josef Žajdlík. Úspěchy Šarovce vedly místní závodní klub a okresní kulturní středisko v Uherském Hradišti k uspořádání Slováckého festivalu dechových hudeb, jehož první ročník se uskutečnil v roce 1971. Tento festival dosáhl obrovské popularity a již téměř čtyř desítek ročníků, kterých se zúčastňují orchestry nejen z České republiky, ale i ze zahraničí.

11) SOKA UH, AMH, inv. č. 2, Kronika města Hluku, 3 díl (1978-1992).

Obr. 56. Cimbálová muzika Dolňácko.

Vedle této dechovky vznikla při závodním klubu v Autopalu koncem padesátých let jazzová hudba pod vedením Antonína Dohnala, která hrávala při tanečních zábavách a estrádách a byla zvána i na jiná místa. V sedmdesátých letech 20. století hrávala v pozměněném stylu pod vedením Jana Hluckého většinou na zábavách mimo obec.

Cimbálová muzika v Hluku nemá tak dlouhou tradici jako hudba dechová. Ve dvacátých letech minulého století zde existovala hudecká muzika, jejíž vedoucím byl do roku 1935 Jan Kožík, v roce 1952 pak vznikla lidová muzika školního národopisného kroužku vedená učitelem Dominikem Černým. Po založení Slováckého krúžku, o kterém jsme již hovořili, bylo také nutno uvažovat o založení vlastní cimbálové muziky. Jejím prvním primášem se stal František Hrubý, muzika hrála ve složení housle, klarinet, kontry, basa a cimbál. Vedoucí i muzikanti se většinou rekrutovali z učitelů a žáků místní školy.

Roky úspěchů střídala léta hubená. K těm zdařilým patří konec let šedesátých, kdy vznikl pod vedením učitele Josefa Polácha soubor Dolňácko, poučený ze zkušeností a vzorů minulosti. V roce 1969 natočila tato cimbálová muzika za dozoru Jaromíra Nečase svoji první nahrávku. Zároveň započala řadu legendárních tematických večerů a besed, pořádaných na hlucké tvrzi a trvajících bezmála třicet let. Za dobu své existence spolupracovala s řadou významných sólistů, Jozkou Černým, Vlastou Grycovou, Jarmilou Šulákovou, Františkem

Múčkou, Martinem Hrbáčem a dalšími. V tematických Večerech lidové písně a poezie pak soubor spolupracoval například s herci Věrou Galatíkovou, Ladislavem Frejem, Josefem Krónerem nebo Oldřichem Velenem. Po hudební stránce se cimbálová muzika Dolňácko také podílela na seriálu Slovácko sa nesudí. Soubor mnohokrát reprezentoval naši lidovou kulturu v zahraničí či hostoval na různých folklorních slavnostech na Moravě i v Čechách.

Na přelomu 20. a 21. století vznikly v Hluku další cimbálové muziky. K nim patří cimbálová muzika Babica, jejíž základ tvoří rodina Říhova a která vyniká vlastním charakteristickým zvukem. Zvláštností je i cimbálová muzika Ženičky, která vznikla v září 2001. Je tvořena výhradně ženským obsazením, převážně absolventkami kroměřížské konzervatoře. Repertoár muziky vychází především z lidových písní uherskohradištského a uherskobrodského Dolňácka, luhačovického Zálesí a moravských Kopanic.¹²

S muzikou „Ženiček“ úzce spolupracuje ženský sbor Klebetnice, který v roce 2000 založila Kateřina Říhová. Jejich protipólem je mužský pěvecký sbor Dolňácko, jehož počátky ovšem spadají až do šedesátých let minulého století. Vytvořilo jej sdružení zpěváků, kteří příležitostně vystupovali při hodech či jiných slavnostech. V roce 1975 přijala skupina název Mužský sbor Hluk, který každoročně pořádal v obci vánoční, velikonoční nebo fašaňkovou obchůzku, hodové zpívání, zpívání pod „Babíma horama“ či besedy u cimbálu. Mnohaletým vedoucím sboru byl Jan Hájek. Hudba a zpěv určitě patří

Obr. 57. Ženský sbor Klebetnice.

12) MÚČKOVÁ, Magdalena: *Cimbálové muziky Slovácka, Ženičky, ženy*. Malovaný kraj 2/2010, s. 26.

Obr. 58 a, b. Hlučtí ochotníci
v roce 1931.

v Hluku k těm kulturním oblastem, které se nemusejí obávat o svou budoucnost.

Tak jako na mnoha jiných místech Slovácka mělo i v Hluku tradici amatérské divadlo. S výchovou k veřejnému vystupování se začínalo už ve škole, na Vánoce roku 1885 například předvedli zdejší žáci pro veřejnost představení *Pastýřů děti u jeslí*, poté následovaly pohádky *Sůl nad zlato* a *Zlatá husa*. Dětské divadlo doplňoval ve škole pěvecký sbor, který poprvé vystoupil v roce 1908 při 60. výročí panování císaře Františka Josefa I. Dětská vystoupení bývala častá za 1. republiky, ať již k oslavám prezidenta republiky T. G. Masaryka, učitele národů J. A. Komenského nebo při jiných příležitostech, jako bylo v roce 1924 jubileum Bedřicha Smetany apod. V měšťance se začalo hrát také loutkové divadlo, mnoha repríz dosáhlo představení *Posvícení v Hudlicích*.

V meziválečném období hrávala divadlo řada spolků – Orli, hasiči, Omladina atd., pro které bylo divadlo nejen příležitostí pobavit spoluobčany, ale také vítanou možností doplnit chudou spolkovou pokladnu. Svého vrcholu dosáhlo amatérské divadlo v Hluku v padesátých letech 20. století, kdy divadelní soubor v nových společenských podmínkách převzal pod svá křídla Závodní klub ROH při n. p. Autopal. K mimořádnému úspěchu přispěla slavná divadelní hra Františka Kožíka *Hejtman Šarovec* na motivy jeho historického románu *Na dolinách svítá*. Hlavní postavu hejtmana tehdy ztvárnil vedoucí souboru Jaroslav Hrabovský, v ženské hlavní roli se představila Marie Podlíšková. Slavnostního představení v únoru roku 1953, ve kterém vystoupil celý šedesátičlenný soubor, se osobně zúčastnil autor s manželkou a byl velmi dojat jak vyzněním hry, tak velkým zájmem veřejnosti. Hra se musela třikrát reprízovat v obci a dále se hrála v Uherském Brodě, Boršicích u Blatnice, Dolním Němčí a Velké nad

Obr. 59. Představení Hejtman Šarovec v roce 1957.

Veličkou. Na podzim se pak hrála jako opera v Národní divadle v Brně s hudbou Karla Horkého.¹³

Divadelní hra také podpořila význam amatérského divadla na venkově, takže už na Velikonoce následujícího roku sehrál soubor hru Ladislava Stroupežnického *Naši furianti* a na podzim drama bratří Mrštíků *Maryša*. V roce 1959 připravil premiéry dvou her pro dospělé a tří pro děti. Se souhlasem slavného spisovatele pak byl zdejší divadelní soubor v roce 1961 pojmenován Souborem Františka Kožíka.

Kromě ochotnických her navštěvovali obyvatelé profesionální představení Slováckého divadla, které sem dvakrát ročně zajíždělo z Uherského Hradiště, ale zpočátku nebylo vážným konkurentem místního divadla. Teprve masové rozšíření televize a změna životního stylu v šedesátých letech 20. století znamenaly i v Hluku konec amatérského divadla. Vytrvalí zájemci o divadelní kulturu jezdili do Slováckého divadla, výjimečně se hrávala školní představení. K jednomu z posledních pokusů oživit vlastní divadelní produkci došlo v roce 1977, kdy místní mládež pod hlavičkou Socialistického svazu mládeže připravila za režijního vedení Antonína Pančička divadelní představení Aleny Kožíkové *Růže a prsten* a divadelní kroužek při sdruženém závodním klubu hru *Kamenné srdce*.

Uvedení hry *Hejtman Šarovec* v roce 1953 podnítilo zájem o historii obce, konaly se různé přednášky, ale také byl zahájen stavebně-

Obr. 60. Paní Poledníková – osobnost hluckého amatérského divadla.

13) SOKA UH, AMH, Pamětní kniha městyse Hluku.

Obr. 61. Divadelní soubor hluckého SSM. Vlevo jeho režisér Antonín Pančík.

-historický průzkum místní tvrze, kde se děj hry odehrával. Památkový ústav si brzy uvědomil důležitost záchrany ojedinelé památky. Za organizační pomoci místního rodáka Matěje Mitáčka byl zahájen nejdříve stavebně-historický průzkum a pak v roce 1957 byl založen výbor pro opravu tvrze, jehož čestným předsedou se stal František Kožík. Dne 19. června 1965 byla opravená tvrz slavnostně otevřena pro veřejnost. Umístěna zde byla obřadní síň národního výboru, obecní knihovna, sdružený závodní klub ROH a kavárna lidového spotřebního družstva Jednota. Při Dolňáckých slavnostech v roce 1970 pak bylo ve věži tvrze slavnostně otevřeno místní muzeum.

Vedle těchto stěžejních společenských událostí se v Hluku odvíjel i nenápadnější, zato každodenní kulturně-společenský život. Byla to především obecní knihovna, která se ustavila podle knihovního zákona z roku 1920. Navazovala na Čtenářský spolek, jehož členové budovali svou knihovnu už od roku 1887 v prostorách Svadbíkova hostince č. p. 152. Prvními knihovníky obecní knihovny byli místní učitelé, nejdříve Jindřich Hudec (1920–1927) a po něm Františka Prajzová-Janků (1927–1936). Čítárna byla otevřena v roce 1926. Za okupace byla knihovna uzavřena, aby se předešlo jejímu zničení či vyřazení svazků, které byly okupanty zakázány. Po 2. světové válce byla obecní knihovna přestěhována do budovy starého Penkova dvora, který ale v roce 1954 vyhořel. V dalších letech našla knihovna útočiště v bývalém Lidovém domě, až v roce 1959 byla přestěhována do upravených prostor opravené hlucké tvrze. První poválečnou knihovnicí byla Zdenka Pořízková, kterou v její funkci roku 1948 vystřídal Jaroslav Sochůrek. Novými zákony byla pak zdejší knihovna

začleněna pod Okresní lidovou knihovnu v Uherském Hradišti a roku 1971 došlo k profesionalizaci knihovníků, kteří nejen půjčovali knihy veřejnosti, ale začali se systematickým nákupem literatury a se vzdělávací a další kulturní činností v obci. Jako profesionální pracovnice zde působily například Anna Kulová, Jana Ondrůšková a další. Počátkem osmdesátých let 20. století se přehoupl počet evidovaných knih přes 10 000 svazků, knihovna měla 733 čtenářů, kteří vykonali přes 6 000 návštěv ročně a vypůjčili si více jak 23 000 knih a časopisů.

Původní Lidový dům se po roce 1949 změnil na Dům mládeže a středisko Čs. svazu mládeže a v roce 1953 se z něj stal Kulturní dům, který do své správy převzal Závodní klub ROH n. p. Autopal. Po desetiletí se v něm konávaly veškeré kulturní akce, ale působil zde i závodní hudební kroužek, kroužek národopisný, divadelní, výtvarný či leteckého modelářství. V roce 1958 začal závodní klub budovat rekreační středisko po Babímí horami. Početné subjekty, které zpočátku vytvářely kulturu v obci (Osvětová beseda národního výboru a závodní kluby místních podniků), byly dne 4. prosince 1965 sloučeny do Sdruženého závodního klubu pracujících v Hluku. Pod SZK, umístěný v pronájmu obce na opravené tvrzi a v bývalém Lidovém domě, patřily nyní tři dechovky, taneční orchestr, divadelní a slovácký kroužek, výbor pro Dolňácké slavnosti a další zájmové kroužky.

Obr. 62. Až do požáru v roce 1954 sídlila hlucká knihovna v objektu Penkova dvora.

Obr. 63. Hronkovo, později
Lidový dům.

Nelze se nezmínit také o hluckých kronikářích. Prvním z nich byl učitel národní školy Leopold Ginter, který v letech 1924–1926 zpracoval přehled dějin obce. Jeho vystřídal ředitel měšťanské školy JUDr. František Hořínek (1887–1977), který psal kroniku od roku 1926 do roku 1939, kdy byl přeložen do školy v Kunovicích. Jeho studia jej vedla k napsání knihy o dějinách Hluku pod názvem *Slovácké městečko Hluk*, která vyšla v roce 1937. Za okupace byla hlucká kronika prostřednictvím Okresního úřadu v Uherském Hradišti předána Moravskému zemskému archivu v Brně a do Hluku se vrátila až v roce 1946. Novým a velmi zdatným kronikářem se tehdy stal Jan Dufka (1909–1987), který v roce 1947 založil nový svazek kroniky, do nějž zapsal události 2. světové války a osvobození. Po únoru 1948 byla navíc při národním výboru ustavena letopisecká komise ve složení František Straka, Josef Veselý a Adolf Doruška, která dohlížela na kronikáře, aby psal z pozic nastupující socialistické společnosti. Přes dané okolnosti psal Jan Dufka své zápisy pečlivě a věcně, navíc bohatý text doplnil i vlastními ilustracemi. Po úmrtí Jana Dufky převzal vedení kroniky učitel ve zdejší základní škole Vratislav Šťastný (1935–1998), který psal již do třetího svazku z let 1978–1992 a mohl tak zachytit historické události ve městě v době sametové revoluce. Dnešní kronikářka a také knihovnice Marie Plačková pokračuje v za-

znamenávání nových historických událostí v našem městě. Všechny kroniky byly spolu s kronikami místního hasičského sboru, školními kronikami a kronikami farního úřadu využity při sestavování předkládané monografie o městě Hluku, stejně jako byly zdrojem informací pro etnografa Josefa Jančáře, který v roce 1971 připravil publikaci *Hluk – nejmladší město Slovácka*.

První tři svazky obecní kroniky jsou dnes uloženy ve Státním okresním archivu v Uherském Hradišti. Jsou součástí fondů Archiv městečka Hluku a Městský národní výbor Hluk, v nichž najdeme například zápisy zastupitelských orgánů obce od roku 1911 do roku 1990, parcelní protokol z roku 1827, korespondenci obecního zastupitelstva z let 1905–1945 nebo úřední dokumenty hluckého národního výboru.

Sametová revoluce a nástin následujících let

Překvapivé události roku 1989 v řadě zemí východního bloku, v Sovětském svazu, Polsku, Maďarsku i v Německé demokratické republice, dávaly tušit, že k politickým změnám dojde i v socialistickém Československu. Studentská demonstrace 17. listopadu 1989 také skutečně odstartovala spontánní vystoupení veřejnosti s požadavkem opětného nastolení pluralitního systému jak v politické, tak hospodářské sféře. Velkou odezvu našla tehdy pouť do Říma ke kanonizaci Anežky Přemyslovny. Z Hluku a jeho okolí bylo vypraveno celkem jedenáct autobusů s 484 poutníky, vždyť otázka náboženské svobody byla pro náš kraj jednou z nejpodstatnějších. Generální dvouhodinové stávkou 27. listopadu 1989 se zúčastnili pracující všech místních závodů, kteří se shromáždili na náměstí před školou. Na původní místo na škole se vrátila pamětní deska Milana Rastislava Štefánika, která musela být v roce 1985 odstraněna. Po mnoha létech se na Vánoce před školou opět objevil Strom republiky, kde byly vybírány finanční prostředky na bustu T. G. Masaryka a na podporu lidu Rumunska.

Neformální hnutí veřejnosti v Hluku se brzy zorganizovalo do Občanského fóra (dále OF), k němuž se přidaly demokratické síly v Československé straně lidové (dále ČSL). Mluvčími OF v Hluku se stali Jaroslav Slavík, Jan Nemrava, Radek Píštěk a Jan Procházka. Ti v prvé řadě vznesli požadavek na takové zastoupení v městském národním výboru, které by odpovídalo reálné situaci ve společnosti. Na veřejně

Obr. 64. Václav Kraus jako host plesu hlucké ODS v roce 1992.

schůzi občanů 18. prosince 1989 odstoupil tajemník MěNV Vojtěch Ondrůšek a novým tajemníkem se stal dosavadní ekonom národního výboru Antonín Kočí, počátkem roku pak došlo k další rekonstrukci národního výboru. Také v Autopalu odstoupil dosavadní ředitel František Slinták a na základě konkurzního řízení se stal novým ředitelem ing. Antonín Pospíšek.

Hektický rok 1990 přinesl po několika desetiletích svobodné volby, nejdříve do Národního shromáždění a České národní rady a poté volby do obecního zastupitelstva 24. listopadu 1990, kterými byly konečně formálně ukončily revoluční změny v politické sféře. Obecními volbami zanikl městský národní výbor a vedení města se ujalo nové městské zastupitelstvo, přičemž z 27 zvolených členů získalo OF osmnáct mandátů, ČSL sedm mandátů a po jednom mandátu nezávislý kandidát a KSČ. Na ustavujícím zasedání zastupitelstva 6. prosince byl prvním starostou města zvolen Miroslav Lekeš z OF, zástupcem starosty František Štefaník z Československé strany lidové a členy městské rady se stali Jan Dufka (OF), Stanislav Kotačka (OF), František Blaha (ČSL), Marie Míšková (ČSL), Miroslav Kočí (OF) a Pavel Cibulka (OF). Vedoucím hospodářsko-správního odboru se stal Antonín Kočí a vedoucím odboru výstavby Radek Chytil.¹⁴ Další politický vývoj pak přinesl vznik místní organizace Občanské demokratické strany (dále ODS) v roce 1991 a o rok později České strany sociálně demokratické (dále ČSSD).

¹⁴⁾ SOKA UH, AMH, Kronika města Hluku 3.

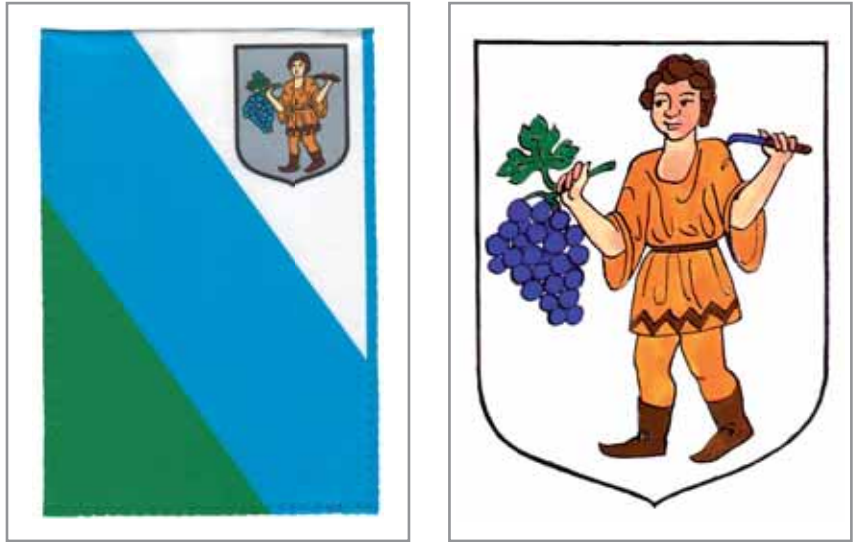
Obr. 65. Povodeň v Hluku v roce 1997. Pohled za tvrz.

Při volbách do městského zastupitelstva v roce 1994 byl snížen počet zastupitelů na 21, ODS a KDÚ-ČSL v nich získaly po šesti mandátech, čtyři mandáty získala ČSSD, tři KSČM a dva mandáty Českomoravská strana středu. Starostou města byl nyní zvolen Jan Šimčík za ODS a místostarostou František Šrahůlek za KDÚ-ČSL. Komunální volby v roce 2006 přinesly vítězství ODS, která získala devět mandátů, čtyři mandáty KDÚ-ČSL, tři mandáty měli Moravané a KSČM a dva ČSSD. Vedle starosty Jana Šimčíka byli zvoleni dva místostarostové, a to Antonín Kočí a Miroslav Jelének.

Po roce 1990 významně narostla úloha městské správy, která se stala hospodářem velkého obecního majetku. První rozpočty města se pohybovaly kolem 25 milionů, v roce 2000 to bylo 50 milionů a roku 2005 rozpočet přesáhl již 65 milionů korun. K těm nejdůležitějším počínům města patřilo například dokončení plynofikace města roku 1996, vybudování čistírny odpadních vod a kanalizačního sběrače nebo náročná údržba městského nemovitého majetku v čele s místní tvrzí. Modernizována byla také „Restaurace Obecní“ a zvláště sympatické bylo otevření nového koupaliště v Zelnících 27. června 2002. Na stavbě tohoto díla se převážně podílela stavební skupina města Hluku, tzv. „rychlá rota“. V roce 1994 zastupitelstvo města vykoupilo za 3,3 milionu korun bývalý Penkův statek, naopak roku 2004 byly prodány uživatelům dosavadní městské byty. V oblasti zdravotnictví a sociální péče došlo k reorganizaci zdravotních obvodů a především

Obr. 66 a, b. Hlucky prapor a znak.

vybudování Charitního domova, který od města koncem roku 2007 převzala do své správy Oblastní charita v Uherském Hradišti.

Město muselo řešit i řadu dalších problémů, z minulé doby i problémy nové, které zatím vůbec nepoznalo. K nim třeba patřila otázka přistěhovalců, neboť se do Hluku postupně přistěhovalo několik desítek rodin ze zahraničí. K občanům vietnamské národnosti přibyli po roce 1992 Slováci, pak Ukrajinci, Rumuni, Bulhaři a dokonce rodina z Kazachstánu. Dne 27. července 1997 postihla Hluk povodeň, když se vylila řeka Okluky a způsobila nesmírné škody na soukromém i obecním majetku, i s tímto neštěstím se obyvatelé Hluku museli vyrovnat. Město se vypořádalo i s nepovedeným městským znakem z doby socialismu a 7. října 1998 získalo od českého parlamentu nový znak a prapor.

Zásadní změnou prošla i základní škola, od 1. ledna 2003 přešla do právní subjektivity jako příspěvková organizace. Na jejím financování se nyní podílí jak stát, tak také město Hluk. V roce 1999 se započalo s další přístavbou školy, novým stravovacím pavilonem, rekonstrukcí tělocvičny a dalšími úpravami. Ve školním roce 1995–1996 přešla škola také z osmileté školní docházky opět na devítiletou. Řada žáků se také každoročně účastnila různých odborných olympiád či sportovních soutěží, po roce 1990 se obnovila nepovinná výuka náboženství, jejíž účast dosáhla kolem 35 %.

Velká a malá privatizace, jejíž počátky můžeme hledat už v době tzv. perestrojky koncem osmdesátých let 20. století, změnila vlastnic-

ké poměry v obci a zavedla i zde ve světě běžná pravidla hospodaření. Na základě nových zákonů mohli občané už od roku 1988 nabízet své soukromé služby jako hlavní zaměstnání. Objevili se tak první soukromníci v oblastech nedostatkových služeb jako byly práce truhlářské, zámečnické, malířské, autoopravářské, krejčovské a další. Národní výbor také zřídil drobnou provozovnu, která především zajišťovala odvoz komunálního odpadu na skládku v místě bývalé cihelny. Zásadní změny však přinesl až rok 1990.

V roce 1991 v rámci malé privatizace byly vydraženy místní provozovny potravin, autoopravy, zemědělské techniky a další, od 1. ledna 1992 začala fungovat soukromá pohřební služba Pavla Habarty. Ještě v roce 1990 se rozpadl Okresní komunální podnik a středisko Hluk bylo k 1. červenci delimitováno pod správu městského národního výboru. Dne 30. června 1992 již jako státní podnik Služby města Hluku zanikly.

Z velkých závodů se úspěšně udržel Autopal. Dne 13. července 1993 jej koupila od Fondu národního majetku společnost Ford Motor Company. Podnik od roku 2000 nese název Visteon International Holding. Přes výrazné snížení počtu zaměstnanců i současnou krizi se v Hluku dále vyrábějí chladiče a jiné součástky do Fordů a Volkswagenů. Samozřejmě se změnilo mnohé poměry v závodě, ať už vztah k vedení v Novém Jičíně, nutnost osvojit si anglický jazyk či přijmout nové výrobní technologie.

Závod Sport Praha zanikl již v roce 1990 a areál odkoupil podnikatel z Kateřinic u Vsetína. V areálu působí nyní řada drobných firem či podnikatelů, na dřívější tradici snad navázal jen dřevařský závod DIEM.¹⁵ Privatizací prošly místní obchody, prodejny a hostince, pronajata byla kavárna na tvrzi. V roce 1993 se osamostatnila provozovna Obzoru Malenovice, ze které vzniklo výrobní družstvo Kovoplast. Do roku 1994 bylo v Hluku zaregistrováno 437 podnikatelů, na druhé straně některé podniky a závody po čase zanikly, především v roce 1999 zdejší výroba obuvi v družstvu Svedrup. V obci se objevili nezaměstnaní, jejichž počet narostl zejména v době hospodářské krize. Přesto úspěšných podnikatelů byla celá řada, za jiné můžeme jmenovat firmu Plynotop Josefa Kadlčíka a Josefa Koníčka. Ti se také mimo svůj původní podnikatelský obor věnovali obnově hluckých vinohradů. Ve spolupráci s Františkem Vozárem z Vlčnova vysázeli v Husí hoře 4 650 nových sazenic vinné révy, pořídili si i vlastní sklep s moderním vybavením a úspěch v tomto podnikání dovršili tím, že se stali dodavateli mešního vína v olomouckém arcibiskupství.

Seznam obecních tajemníků

Antonín Křivák 1945–1946

Seznam předsedů MNV

Tomáš Soviš 1945
František Hráček 1945–1946
Jan Plaček 1946–1948
František Straka 1948–1954
Jan Jiříčka 1954–1957
František Hrdina 1957–1960
Josef Kašpara 1960–1971
Vladimír Sváček 1971–1976
František Straka 1976–1978
Jindřich Mitáček 1978–1986
František Směšný 1986–1990

Seznam tajemníků MNV

František Svadbík 1952–1960
František Hrdina 1960–1962
František Ťok 1962–1971
Jaroslav Huspenina 1971–1976
František Hybler 1976–1986
Vojtěch Ondrůšek 1986–1990
Antonín Kočí 1990

Seznam starostů města

Miroslav Lekeš 1990–1994
Jan Šimčík 1994–

Seznam správců (ředitelů) triviální a obecné (chlapecké) školy

František Petržela 1941–1951
Oldřich Vaněk 1951–1953

Seznam správců (ředitelů) obecné dívčí školy

Bohumil Menšík 1939–1946
Marie Pipalová 1946–1950
Františka Janků 1950–1953

Seznam ředitelů měšťanské a měšťanské a obecné dívčí školy

Bohumil Menšík 1939–1953

15) ZLÍNSKÝ, A.: *Hlucké vzpomínání*, s. 6n.

**Seznam ředitelů základní
(střední osmileté a devítileté) školy**

Adolf Doruška	1953–1963
Elmar Novotný	1963–1964
Jaroslav Sochůrek	1964–1979
František Karlík	1979–1987
Helena Leblochová	1987–1991
Jiří Vardan	1991–2002
Marie Galdová	2003–

Seznam předsedů JZD

František Hladník	1950–1951
František Minařík	1951–1952
Jan Malůš	1952–1954
Jan Jiříčka	1954
Josef Vavřínek	1954–1957
Jan Jiříčka	1957–1959
František Mitaček	1959–1960
František Svadbík	1960–1966
Radoslav Bleša	1967–1968
Bohumil Hapala	1968–1987
Vojtěch Slavík	1987–1992

Seznam ředitelů závodu Autopal Hluk

Vladimír Zmrzlík	1951–1954
František Mikš	1954–1955
Bohumil Kovář	1955–1960
Jaroslav Skřehot	1960–1962
Václav Botek	1962–1969
Vladimír Zmrzlík	1969–1970
Jindřich Berg	1970–1983
František Slinták	1983–1989
Antonín Pospíšek	1989–2004
Thierry Jacquemont	2004–2007
John Varga	2007–

Došlo také k transformaci zemědělské výroby. Zákonem o úpravě majetkových vztahů v družstvech se v roce 1992 dosavadní Jednotné zemědělské družstvo změnilo na družstvo vlastníků pod názvem Zemědělsko-obchodní družstvo Hluk–Boršice, a to s majetkovým vkladem 47 milionů korun, 2 300 ha půdy a se 180 zaměstnanci. Zemědělské družstvo také navrátilo cca 70 ha půdy 72 původním majitelům, kteří o to požádali. Státní statek Nový dvůr navrátil 170 původním majitelům 60 ha půdy, statku pak zůstalo 500 ha.

Změny po roce 1990 se projeví i v oblasti kultury a sportu. Zanikla výrazná finanční podpora místních podniků. Sdružený závodní klub zanikl a jeho práci převzal Klub kultury Městského úřadu v Hluku. Velkým úsilím se mu podařilo zachovat Dolňácké slavnosti i místní festival dechových hudeb, navíc byla roku 1996 založena nová tradice folklorních dnů, které zúročují práci minulých generací na rozvoji lidové kultury. Pod vedením Ireny Poledníkové-Krylové se podařilo v roce 1996 obnovit kroužek mladých ochotníků. V Hluku také pravidelně vychází místní zpravodaj, který v barevné podobě informuje o aktuálním dění v obci a připomíná i památky a události minulosti. Díky pochopení vedení města a darů podnikatelů vyšla v nedávné době řada drobných prací, připomínajících osobnosti regionu a jejich životní osudy.

Vývoj statistiky obyvatel a domů v Hluku

Rok	počet obyvatel	počet domů
1592	744	124
1671	444	126
1787	1374	233
1843	1931	294
1869	2164	445
1880	2442	515
1890	2566	550
1900	2857	595
1910	3039	663
1921	3530	699
1930	3306	858
1950	3410	965
1961	3879	997
1970	3803	1030
1980	4293	1073
1991	4362	1265
2001	4360	1267